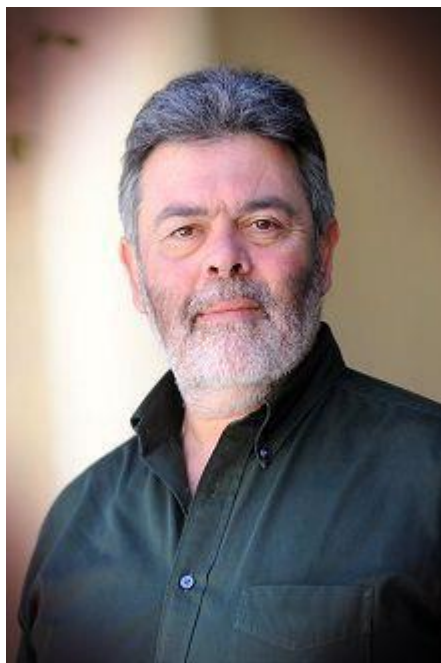

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
Δραματική Τέχνη και Παραστατικές Τέχνες στην Εκπαίδευση και στη δια βίου μάθηση

Ατομική Εργασία

«ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΣΠΥΡΟΥ ΚΑΧΡΙΜΑΝΗ»

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Καλαμπρέζου Αναστασία

Νάπλιο, Ιανουάριος 2016

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Δραματική Τέχνη και Παραστατικές Τέχνες στην Εκπαίδευση και στην Διά Βίου Μάθηση

Ατομική Εργασία

**«ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΣΠΥΡΟΥ
ΚΑΧΡΙΜΑΝΗ»**

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Καλαμπρέζου Αναστασία

Ναύπλιο, Ιανουάριος 2016

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	viii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	ix
1. Μεθοδολογία έρευνας.....	1
1.1. Η συνέντευξη.....	1
1.1.1. Η δομημένη συνέντευξη.....	1
1.1.2. Η ημιδομημένη συνέντευξη.....	2
1.1.3. Η μη δομημένη συνέντευξη.....	2
1.1.4. Αμεσες ή έμμεσες συνεντεύξεις.....	3
1.1.5. Επαναλαμβανόμενες συνεντεύξεις.....	3
1.1.6. Σε βάθος συνεντεύξεις.....	3
1.1. Τα πλεονεκτήματα της συνέντευξης.....	4
1.2. Τα μειονεκτήματα της συνέντευξης.....	4
1.3. Οι ερωτήσεις στη συνέντευξη.....	5
1.4. Τα στάδια της έρευνας με συνεντεύξεις.....	6
1.4.1. Ερευνητικό πρόβλημα ή ερευνητική περιοχή ενδιαφέροντος (thematizing).....	6
1.4.2. Σχεδιασμός (designing).....	7
1.4.3. Πραγματοποίηση συνεντεύξεων (interviewing).....	7
1.4.4. Απομαγνητοφώνηση ή προετοιμασία του υλικού για ανάλυση (transcribing).....	7
1.4.5. Ανάλυση (analyzing).....	7
1.4.6. Έλεγχος (verifying).....	7
1.4.7. Δημοσιοποίηση (reporting).....	8
1.5. Η σχέση ερευνητή και συνεντευξιαζόμενου.....	8
2. Βιογραφικό του Συγγραφέα.....	9
3. Εργογραφία του συγγραφέα	12
3.1. Βιβλίο «Γόνιμη χώρα-Άγονη πολιτική».....	12
3.1.1. Γενική περιγραφή.....	12
3.1.2. Δομή του βιβλίου: «Γόνιμη χώρα-Άγονη πολιτική».....	14
3.1.2.1. Εισαγωγή.....	14
3.1.2.2. Κεφάλαιο 1 ^ο	14
3.1.2.3. Κεφάλαιο 2ο.....	14
3.1.2.4. Κεφάλαιο 3ο.....	15

3.1.2.5.	Κεφάλαιο 4ο	15
3.2.	Βιβλίο «Το Ναρκοπέδιο της Αγροτικής Επιχειρηματικότητας».....	16
3.2.1.	Γενική περιγραφή	16
3.3.	«Πού βαδίζει η γεωργία» (συλλογικό έργο).....	18
3.3.1.	Γενική περιγραφή	18
4.	Συνέντευξη	19
4.1.	Προσχεδιασμένες ερωτήσεις συνέντευξης	21
4.1.1.	Εισαγωγικές ερωτήσεις.....	21
4.1.2.	Ερωτήσεις αναφορικά με το συγγραφικό του έργο	22
4.1.3.	Ερωτήσεις αναφορικά με το βιβλίο: «Γόνιμη χώρα - Άγωνα πολιτική».....	22
4.1.4.	Ερωτήσεις αναφορικά με το βιβλίο: «Το Ναρκοπέδιο της Αγροτικής Επιχειρηματικότητας».....	23
4.1.5.	Ερώτηση αναφορικά με το βιβλίο (συλλογικό έργο): «Πού βαδίζει η γεωργία;»	24
4.1.6.	Ερωτήσεις κλεισίματος.....	24
5.	Απομαγνητοφώνηση Συνέντευξης	25
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ	43
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	47

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Τύποι Συνεντεύξεων	1
--	---

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Εξώφυλλο: «Γόνιμη χώρα-Άγωνα πολιτική».....	12
Εικόνα 2: Οπισθόφυλλο: «Γόνιμη χώρα-Άγωνα πολιτική».....	13
Εικόνα 3: Εξώφυλλο: «Το Ναρκοπέδιο της Αγροτικής Επιχειρηματικότητας»	16
Εικόνα 4: Εξώφυλλο: «Πού βαδίζει η γεωργία»	18

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια προσπάθεια να καταγραφεί μια συνέντευξη από τον συγγραφέα Σπύρο Καχριμάνη. Έναν συγγραφέα σχετικά άγνωστο στο ευρύ κοινό, που όμως μας εξέπληξε ευχάριστα, καθώς οι δράσεις του δεν περιορίζονται στη συγγραφική του δραστηριότητα, αλλά πρόκειται για μία προσωπικότητα με ενεργή ενασχόληση σε κοινωνικά, περιβαλλοντικά και πολιτικά θέματα. Είχαμε πολύ καιρό να διαβάσουμε συγγραφικά έργα που να αναφέρονται σε έννοιες όπως αυτές της περιβαλλοντικής πολιτικής, της βιώσιμης ανάπτυξης και αναζωογόνησης, της αγροτικής επιχειρηματικότητας, της ανασυγκρότησης της υπαίθρου, του εφαρμοσμένου management και τέλος της αναδιοργάνωσης της αγροτικής οικονομίας, δοσμένες με έναν παρόμοιο τρόπο. Η εργασία καλύπτει τόσο την βιογραφία και εργογραφία του συγγραφέα, όσο και την απομαγνητοφωνημένη συνέντευξη με το πλήθος των επιπλέον πληροφοριών που παρήχθησαν κατά την διάρκειά της, τα νέα στοιχεία που αναδύονταν στην πορεία της συζήτησής μου με τον κ. Καχριμάνη, αλλά και προσωπικές εκτιμήσεις στις οποίες προέβηκα στο τέλος της έρευνας γύρω από τον συγγραφέα και το συγγραφικό του έργο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία αυτή συνιστά μια απόπειρα να εκπονηθεί μια μικρής έκτασης έρευνα πάνω στη συγγραφική δραστηριότητα και το βίο του εν λόγω συγγραφέα, με αφορμή μια μεγάλη κοινωνική, πολιτιστική εκδήλωση-γιορτή, αφιερωμένη στη «γραφή», το πολυδιάστατο διαδραστικό 1^ο Πανελλήνιο Συμπόσιο των συγγραφέων της Αργολίδας, με τίτλο «Αργολίδα, ο τόπος της συν-γραφής».

Το Συμπόσιο θα λάβει χώρα στις 14 έως 18 Απριλίου του 2016 στο Ναύπλιο, το Άργος, το Κρανίδι, την Ερμιόνη, το Λιγουριό και την Επίδαυρο και είναι αφιερωμένο σε συγγραφείς που γεννήθηκαν ή ζουν στην Αργολίδα και έχουν εκδώσει τουλάχιστον ένα βιβλίο.

Με αφορμή το Συμπόσιο, οι συγγραφείς συγκεντρώνονται στον τόπο τους και καθιστούν τους άλλους κοινωνούς στη συγγραφική δεξιότητα και εμπειρία τους. Στόχος είναι, με αφετηρία τους συγγραφείς, να εμπνευστεί και να ευαισθητοποιηθούν νέοι αλλά και κάθε πολίτης, ώστε να εκφραστούν, να δημιουργήσουν και αν είναι δυνατόν, να αφήσουν το αποτύπωμά τους σε αυτή τη μεγάλη κοινή γιορτή γραφής.

Η διαδικασία, περιλαμβάνει αρχικά την παρουσίαση των συγγραφέων από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές του τμήματος Θεατρικών Σπουδών και στην συνέχεια, οι ίδιοι οι συγγραφείς θα συνδιαλεχθούν με το κοινό και θα μιλήσουν για το έργο, τα κίνητρα, τους στόχους και εν γένει τη ζωή τους.

1. Μεθοδολογία έρευνας

1.1. Η συνέντευξη

Σε μια έρευνα όπως η παρούσα, κύριο μέσο συλλογής στοιχείων είναι η συνέντευξη. Σύμφωνα με τον Mishler (1996), η συνέντευξη κατέχει εξέχουσα θέση ανάμεσα στις ερευνητικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται στις κοινωνικές επιστήμες και στις επιστήμες της συμπεριφοράς. Αποτελεί βασικό εργαλείο ποιοτικής έρευνας, το οποίο δίνει στον ερευνητή πολλές δυνατότητες διερεύνησης των θεμάτων που τον απασχολούν. Οι Kahn και Cannell (1957), όπως αναφέρει ο Mishler (1996), ορίζουν τη συνέντευξη ως ένα εξειδικευμένο είδος προφορικής αλληλεπίδρασης που ξεκίνα με έναν συγκεκριμένο σκοπό και εστιάζεται σε κάποια συγκεκριμένη θεματική περιοχή. Αποτελεί μία ασυνήθιστη μέθοδο, δεδομένου ότι περιλαμβάνει τη συλλογή στοιχείων μέσω της άμεσης λεκτικής συναλλαγής μεταξύ ατόμων (Cohen & Manion, 1994). Σύμφωνα με τον Ιωσηφίδη (2003), η συνέντευξη ως εργαλείο δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να κατανοήσει κοινωνικές συμπεριφορές και αντιλήψεις των ερωτώμενων μέσα από τα δικά τους μάτια. Οι συνεντεύξεις γενικά, χωρίζονται σε:

Τύποι Συνεντεύξεων
Δομημένες
Ημιδομημένες
Μη δομημένες
Άμεσες ή έμμεσες
Επαναλαμβανόμενες
Κλινικές
Σε βάθος

Πίνακας 1: Τύποι Συνεντεύξεων

Ανάλογα με τον βαθμό δόμησης της συνέντευξης, δηλαδή ανάλογα με το βαθμό τυποποίησης της από τον ερευνητή μπορούμε σχηματικά να διακρίνουμε τρία βασικά είδη:

1.1.1. Η δομημένη συνέντευξη

Βασίζεται σε ένα αυστηρά προκαθορισμένο σύνολο ερωτήσεων το οποίο τίθεται με τον ίδιο ενιαίο τρόπο σε όλους τους ερωτώμενους. Οι ερωτήσεις είναι προκαθορισμένες τόσο ως προς το περιεχόμενό τους, όσο και ως προς την σειρά με την οποία ακολουθεί η μια τη άλλη (Dunn, 2000).

1.1.2. Η ημιδομημένη συνέντευξη

Χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων αλλά παρουσιάζει πολύ περισσότερη ευελιξία ως προς την σειρά των ερωτήσεων, ως προς τη τροποποίηση του περιεχομένου των ερωτήσεων ανάλογα με τον ερωτώμενο και ως προς την προσθαφαίρεση ερωτήσεων και θεμάτων για συζήτηση.

1.1.3. Η μη δομημένη συνέντευξη

Χαρακτηρίζεται από την απουσία προκαθορισμένων ερωτήσεων και βασίζεται σε θεματικές περιοχές πάνω στις οποίες αναπτύσσεται η αλληλεπίδραση μεταξύ του ερευνητή και του ερωτώμενου (Robson, 2002). Στην ποιοτική κοινωνική έρευνα χρησιμοποιούνται κυρίως οι δυο τελευταίοι τύποι συνέντευξης καθώς επιτρέπουν την άντληση πληροφορίας και δεδομένων σε βάθος ή την ανάδειξη θεμάτων που δεν είχαν προκαθοριστεί από τον ερευνητή. Η μη δομημένη συνέντευξη διακρίνεται σε:

◆ **Εστιασμένη συνέντευξη (ή κατευθυνόμενη):**

Η τεχνική χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τους Merton, Fiske & Kendall (1959). Ο στόχος της μεθόδου αυτής είναι η αποτύπωση των εντυπώσεων του κοινού για διάφορα θέματα της καθημερινότητας (π.χ. κάποιο συμβάν, μία πολιτιστική δραστηριότητα, κάποιο προϊόν κ.λπ.). Δεν υπάρχει αυστηρή δομή, ωστόσο το θεματικό πλαίσιο και οι γενικές κατευθύνσεις προσδιορίζονται από τον συνεντευκτή.

Τα σημαντικότερα στοιχεία του υπό μελέτη ζητήματος παρουσιάζονται από τον ερευνητή και αποτελούν το πλαίσιο της συζήτησης. Στη διάρκεια της συνέντευξης ο συμμετέχων παρακινείται να αναπτύξει τις απόψεις του για το κάθε θέμα.

◆ **Μη κατευθυνόμενη συνέντευξη:**

Εφαρμόστηκε για πρώτη φορά από τον Elton Mayo (1939), σε μελέτες που έγιναν στην Αμερικανική Ηλεκτρική Εταιρία, με σκοπό τον προσδιορισμό παραγόντων από το εργασιακό περιβάλλον που επηρεάζουν την παραγωγικότητα των εργαζομένων. Χρησιμοποιείται στα πρώτα στάδια της έρευνας ενός θέματος, όπου ο ερευνητής δεν έχει καταλήξει σε συγκεκριμένες υποθέσεις σχετικά με το ποια θέματα είναι σημαντικά για το συγκεκριμένο ζήτημα. Δεν υπάρχουν κατευθυντήριες γραμμές, αλλά ο ερωτώμενος έχει τη δυνατότητα να εκφράσει ελεύθερα τις απόψεις και εμπειρίες του. Απαιτεί μεγάλη επιδεξιότητα και εμπειρία από τον ερευνητή, προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά ως δέκτης των πληροφοριών αυτών. Ο ερευνητής δεν συμμετέχει με σχόλια ή ερωτήσεις, οπότε υπάρχει ο

κίνδυνος ο ερωτώμενος να μην αναφερθεί στο θέμα που ενδιαφέρει τον ερευνητή. Η μέθοδος αυτή είναι αρκετά χρονοβόρα. Συνεχίζοντας με τα είδη των συνεντεύξεων, διακρίνουμε επίσης:

1.1.4. Αμεσες ή έμμεσες συνεντεύξεις

Σε αυτές τις συνεντεύξεις παίζει ρόλο ο διαχωρισμός που γίνεται καταρχάς από την πλευρά του ερευνητή και κατά συνέπεια και από την πλευρά του ερωτώμενου και αφορά στο σκοπό για τον οποίο πραγματοποιείται η συνέντευξη.

1.1.5. Επαναλαμβανόμενες συνεντεύξεις

Γίνονται συνήθως σε γκρουπ ανθρώπων και ονομάζονται και Panel. Ονομάζονται δε έτσι γιατί χρειάζεται να επαναληφθούν αρκετές φορές μέχρι να καταλήξει η έρευνα στη συλλογή των δεδομένων και στα συμπεράσματά της. Τα άτομα που επιλέγονται έχουν ορισμένα κοινά κοινωνικο- οικονομικά χαρακτηριστικά.

1.1.6. Σε βάθος συνεντεύξεις

Παρουσιάζεται ως η άμεση συνέντευξη στο έργο άλλων κοινωνικών επιστημόνων. Στην ποιοτική κοινωνική έρευνα χρησιμοποιείται ευρέως η συνέντευξη σε βάθος. Στον τύπο αυτόν συνέντευξης ο ερευνητής κατευθύνει τον ερωτώμενο σε βασικά θέματα αλλά ο ερωτώμενος αναπτύσσει τις σκέψεις και τις απόψεις του ελεύθερα και σε βάθος. Ο σκοπός της συνέντευξης αυτού του τύπου είναι η συλλογή, όσο το δυνατόν πλουσιότερων πληροφοριών, για τις εμπειρίες, τις απόψεις, τις στάσεις και τις αναπαραστάσεις των συμμετεχόντων. Η μέθοδος της συνέντευξης και ιδιαίτερα αυτή της συνέντευξης βάθους προϋποθέτει σημαντικές ατομικές και επικοινωνιακές δυνατότητες από την πλευρά του ερευνητή. Σύμφωνα με την Κυριαζή η συνέντευξη σε βάθος αφορά ένα σύνολο γενικών ερωτήσεων σε θέματα που ο ερευνητής έχει προκαθορίσει, αλλά τα οποία δεν τα θέτει με συγκεκριμένη σειρά, και τον «πρωταγωνιστικό» ρόλο τον κατέχει ο ερωτώμενος, με την παρουσία του ερευνητή ως βοηθητική και διακριτικά καθοδηγητική (Κυριαζή, 1998: 122).

Σύμφωνα με την ίδια υπάρχουν άλλα τρία είδη συνεντεύξεων:

- Η τυποποιημένη,
- Η ελεύθερη ή μη τυποποιημένη και
- Η τηλεφωνική.

1.1. Τα πλεονεκτήματα της συνέντευξης

Τα βασικότερα πλεονεκτήματα της συνέντευξης ως μεθοδολογίας άντλησης πληροφορίας και δεδομένων είναι πως η συνέντευξη:

- Επιτρέπει στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορία σε βάθος ιδιαίτερα όταν πρόκειται για την διερεύνηση πολύπλοκων κοινωνικών διαδικασιών, συμπεριφορών, στάσεων, αξιών και αντιλήψεων.
- Προϋποθέτει την αμεσότητα της σχέσης μεταξύ του ερευνητή και του ερωτώμενου και μπορεί να οδηγήσει στην διερεύνηση θεμάτων που δεν είχαν προκαθοριστεί από πριν, μεταβάλλοντας ή τροποποιώντας πολλές φορές ακόμη και το ίδιο το αρχικό ερευνητικό πλαίσιο.
- Επιτρέπει στον ερευνητή να κατανοήσει κοινωνικές συμπεριφορές, στάσεις και αντιλήψεις των ερωτώμενων, δηλαδή να δει τον κοινωνικό κόσμο και τα κοινωνικά φαινόμενα μέσα από τις εμπειρίες και τα «μάτια» των κοινωνικών υποκειμένων.

1.2. Τα μειονεκτήματα της συνέντευξης

Μερικά από τα βασικότερα μειονεκτήματα της συνέντευξης είναι τα ακόλουθα (Stewart και Cash 1991, Kvale 1996):

- Η συνέντευξη είναι μια μέθοδος που είναι εξαιρετικά χρονοβόρα όχι μόνο ως προς την υλοποίηση της αλλά και ως προς την φάση του σχεδιασμού και της απόκτησης πρόσβασης στους ερωτώμενους.
- Η μέθοδος προϋποθέτει αυξημένα επικοινωνιακά προσόντα από την πλευρά του ερευνητή, ευαισθησία, γνήσιο ενδιαφέρον και ευελιξία.
- Πολλές φορές ένα σημαντικό τμήμα της πληροφορίας που αντλείται μέσα από συνεντεύξεις δεν είναι απαραίτητο ή τελικά δεν γίνεται αντικείμενο ανάλυσης.
- Σε πολλές περιπτώσεις το υποκειμενικό στοιχείο είναι κυρίαρχο. Το γεγονός αυτό δημιουργεί προβλήματα στην αξιοπιστία των αποτελεσμάτων.

1.3. Οι ερωτήσεις στη συνέντευξη

Ο σχεδιασμός και η διατύπωση ερωτήσεων είναι ίσως το πιο σημαντικό στοιχείο για την επιτυχία ερευνητικών εγχειρημάτων που βασίζονται σε συνεντεύξεις είτε αυτές είναι δομημένες είτε όχι. Παρακάτω παρουσιάζονται μερικοί από τους πιο χαρακτηριστικούς τύπους ερωτήσεων, με την θετική ή την αρνητική έννοια (Dunn 2000, Breakwell 1995, Mishler 1996):

- **Κλειστές ερωτήσεις (closed questions).** Στον τύπο αυτό όλες οι πιθανές απαντήσεις του ερωτώμενου προβλέπονται από τον ερευνητή. Ο τύπος αυτός ερωτήσεων χρησιμοποιείται συνήθως στις αυστηρά δομημένες συνεντεύξεις.
- **Ανοικτές ερωτήσεις (open questions).** Είναι ερωτήσεις οι οποίες αφήνουν τον ερωτώμενο ελεύθερο να αναπτύξει την απάντηση του δίχως προκαθορισμούς. Το είδος αυτό των ερωτήσεων χρησιμοποιείται κυρίως στην μη δομημένες και στις ημιδομημένες συνεντεύξεις.
- **Μικτές ερωτήσεις (mixed questions).** Είναι ερωτήσεις που συνδυάζουν τα χαρακτηριστικά των δυο προηγούμενων τύπων.
- **Καθοδηγητικές ερωτήσεις (leading questions).** Είναι ερωτήσεις που καθοδηγούν έμμεσα τον ερωτώμενο να ανταποκριθεί με τρόπο τέτοιο που να συμφωνεί με την άποψη του ερευνητή. Οι ερωτήσεις αυτές θα πρέπει να αποφεύγονται αυστηρά στις συνεντεύξεις διότι διαστρεβλώνουν τις πραγματικές απόψεις των ερευνητικών υποκειμένων και τα ερευνητικά αποτελέσματα
- **Ερωτήσεις προκατάληψης (biased questions).** Είναι ερωτήσεις που προσβάλλουν ή θίγουν τον ερωτώμενο και δείχνουν έλλειψη ευαισθησίας και γνήσιου ενδιαφέροντος από την πλευρά του ερευνητή. Οι ερωτήσεις αυτές θα πρέπει να αποφεύγονται για δεοντολογικούς λόγους αλλά και διότι είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε ακύρωση της ερευνητικής διαδικασίας
- **Περιγραφικές ερωτήσεις (descriptive questions).** Είναι ερωτήσεις που στοχεύουν στην άντληση συγκεκριμένων πληροφοριών από τον ερωτώμενο που συνδέονται με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και γνώσεις π.χ. φύλο, ηλικία, ημερομηνία γέννησης, μορφωτικό επίπεδο, ύψος εισοδήματος κτλ.
- **Ερωτήσεις γνώμης (opinion questions).** Είναι ερωτήσεις που στοχεύουν στην διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων των ερωτώμενων για διάφορα κοινωνικά φαινόμενα και διαδικασίες.

- **Δομικές ερωτήσεις (structural questions).** Είναι ερωτήσεις που στοχεύουν στην εύρεση αιτιοτήτων και αιτιωδών μηχανισμών π.χ. «πως απέκτησες την γνώμη αυτή;»
- **Υποθετικές ερωτήσεις (hypothetical questions).** Είναι ερωτήσεις που στοχεύουν στην άντληση πληροφορίας από τον ερωτώμενο για υποθετικές καταστάσεις ή για καταστάσεις και φαινόμενα που μπορεί να λάβουν χώρα στο μέλλον, π.χ. «ποια θα ήταν η γνώμη σου αν...» ή «τι θα έκανες αν...» κ.τλ.
- **Εισαγωγικές και συμπερασματικές ερωτήσεις (introductory and conclusive questions).** Είναι ερωτήσεις που εισάγουν τον ερωτώμενο στο κύριο θέμα της συνέντευξης και κλείνουν την συνέντευξη αντίστοιχα.
- **Ερωτήσεις - γέφυρα (bridge questions).** Είναι ερωτήσεις που οδηγούν από το ένα θέμα της συνέντευξης στο άλλο.

1.4. Τα στάδια της έρευνας με συνεντεύξεις

Ο λεπτομερής, συνεκτικός και προσεκτικός σχεδιασμός της έρευνας με συνεντεύξεις είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία κάθε ερευνητικού εγχειρήματος που βασίζεται σε αυτήν την μεθοδολογία ή που την περιλαμβάνει σε ένα σημαντικό βαθμό. Σύμφωνα με τον Kvale (1996: 88) μπορούμε να διακρίνουμε επτά γενικά στάδια από τα οποία περνά η έρευνα με συνεντεύξεις από την αρχή μέχρι και την ολοκλήρωση της. Τα στάδια αυτά είναι τα εξής:

1.4.1. Ερευνητικό πρόβλημα ή ερευνητική περιοχή ενδιαφέροντος (thematizing).

Στο στάδιο αυτό διατυπώνεται το ερευνητικό πρόβλημα, σχηματίζονται οι ερευνητικές ερωτήσεις και οι υποθέσεις που θα πρέπει να επιβεβαιωθούν ή να διαψευστούν από την έρευνα πεδίου. Παρ' όλα αυτά δεν είναι πάντα απαραίτητο ή επιθυμητό να υπάρχουν από πριν συγκεκριμένες υποθέσεις ή συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα αλλά μόνο η γενική ερευνητική ή θεματική περιοχή ενδιαφέροντος. Το κρίσιμο στοιχείο του σταδίου αυτού είναι η τεκμηρίωση της καταλληλότητας της εφαρμογής της μεθοδολογίας της συνέντευξης για το εκάστοτε ερευνητικό εγχείρημα.

1.4.2. Σχεδιασμός (designing)

Στο στάδιο αυτό λαμβάνονται υπόψη και τα επτά σημεία που περιγράφονται εδώ συνοπτικά. Κρίσιμο στοιχείο κατά το στάδιο αυτό είναι ο σχεδιασμός ενός λειτουργικού οδηγού συνέντευξης (interview guide). Ο οδηγός περιλαμβάνει μια σειρά από θεματικές περιοχές που θα πρέπει να καλυφθούν κατά την διάρκεια της συνέντευξης. Είναι δυνατόν να περιλαμβάνει συγκεκριμένες ερωτήσεις, ιδιαίτερα στην περίπτωση των ημιδομημένων συνεντεύξεων, ή να περιλαμβάνει μόνο θεματικές περιοχές ή λέξεις κλειδιά όπως συνήθως συμβαίνει στην περίπτωση των μη δομημένων συνεντεύξεων.

1.4.3. Πραγματοποίηση συνεντεύξεων (interviewing).

Είναι το στάδιο υλοποίησης των συνεντεύξεων, άμεσης αλληλεπίδρασης ερευνητή και ερευνώμενου και άντλησης της πληροφορίας και των δεδομένων. Το στάδιο αυτό προϋποθέτει ανάπτυξη ενός κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ του ερευνητή και του ερωτώμενου, ώστε τα δεδομένα που θα προκύψουν να είναι αληθή, πλούσια και να ικανοποιούν τον γενικότερο ερευνητικό σχεδιασμό.

1.4.4. Απομαγνητοφώνηση ή προετοιμασία του υλικού για ανάλυση (transcribing).

Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει όλες τις διαδικασίες και τις ενέργειες μετατροπής του προφορικού λόγου σε γραπτό κείμενο.

1.4.5. Ανάλυση (analyzing)

Το στάδιο αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό και αφορά στην απόδοση νοήματος στα εμπειρικά ποιοτικά δεδομένα που έχουν συγκεντρωθεί μέσω των συνεντεύξεων. Απόδοση νοήματος μπορεί να σημαίνει ομαδοποίηση, κατηγοριοποίηση και θεωρητικοποίηση των δεδομένων με στόχο την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων που είτε είχαν διατυπωθεί από πριν είτε προέκυψαν από τα δεδομένα κατά την διάρκεια της ερευνητικής προσπάθειας.

1.4.6. Έλεγχος (verifying)

Στο στάδιο αυτό περιλαμβάνονται όλες οι μέθοδοι και οι τεχνικές που στοχεύουν στον έλεγχο της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας των αποτελεσμάτων της έρευνας.

1.4.7. Δημοσιοποίηση (reporting)

Το στάδιο αφορά στην όσο το δυνατόν ευρύτερη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας στην επιστημονική κοινότητα.

1.5. Η σχέση ερευνητή και συνεντευξιζόμενου

Η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ του ερευνητή και του ερωτώμενου κατά την διάρκεια της συνέντευξης είναι κρίσιμος παράγοντας για την ποιότητα της και για το εύρος των αποτελεσμάτων και πληροφοριών που παράγει. Η σχέση αυτή, από την μια μεριά, προϋποθέτει υψηλές επιστημονικές και επικοινωνιακές δεξιότητες του ερευνητή, και από την άλλη εγείρει σημαντικά ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας.

Ο ερευνητής θα πρέπει να γνωρίζει σε βάθος το αντικείμενο της έρευνας, να έχει ικανότητες δόμησης της διαδικασίας και της πορείας της συνέντευξης, να είναι ξεκάθαρος, ευγενικός, ευαίσθητος αλλά παρ' όλα αυτά κριτικός. Επίσης θα πρέπει να προχωρά σε ερμηνείες (interpretations) των απόψεων και των στάσεων του ερωτώμενου κατά την διάρκεια της συνέντευξης, τις οποίες να προσπαθεί να επιβεβαιώσει ή να διαψεύσει πριν από την ολοκλήρωση της. Ο ερευνητής θα πρέπει να παρέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για το αντικείμενο και τους σκοπούς της έρευνας στον ερωτώμενο, εξασφαλίζοντας την συναίνεση του για την συμμετοχή του τελευταίου στην ερευνητική διαδικασία. Επίσης θα πρέπει να εγγυάται την ανωνυμία και την εμπιστευτικότητα καθώς και να προσπαθεί να μειώνει τις τυχόν αρνητικές συνέπειες που μπορεί να έχει η συμμετοχή στην ερευνητική διαδικασία για τους ερωτώμενους (Kvale 1996, Weinberg 2002).

2. Βιογραφικό του Συγγραφέα

Παρουσιάζεται στη συνέχεια το βιογραφικό του συγγραφέα, όπως αυτό είναι αναρτημένο στην προσωπική του ιστοσελίδα, www.kahrimanis.gr.

Ο Σπύρος Καχριμάνης γεννήθηκε στο Άργος το 1961. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού στη διοίκηση επιχειρήσεων (MBA) από το πανεπιστήμιο του Teesside. Είναι παντρεμένος με τη Ζωή Μυλωνά, καθηγήτρια Γαλλικής φιλολογίας και έχουν τρία παιδιά. Αγαπά τη γεωργία και τον αγροτικό τρόπο ζωής και έχει θέσει σαν αποστολή ζωής να συμβάλει ώστε να αναδειχθούν ξανά οι αξίες της γεωργίας για την οικονομία, το περιβάλλον και την κοινωνία. Ο Σπύρος προέρχεται από αγροτική οικογένεια, μεγάλωσε και ζει σε αγρόκτημα και από το 1987 δραστηριοποιείται στο χώρο της αγροτικής επιχειρηματικότητας και συγκαταλέγεται μεταξύ των πρώτων που ασχολήθηκαν στην Ελλάδα με την βιολογική γεωργία.

Το 1992 πρωτοστάτησε στη δημιουργία της «ΕΝΩΣΗΣ ΝΕΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ», της οποίας ήταν γενικός γραμματέας μέχρι το 2001. Διοργάνωσε πλήθος από ημερίδες και συνέδρια και συνέβαλε καθοριστικά στη δημιουργία και οργάνωση του εθνικού δικτύου νέων αγροτών και στο θεωρητικό και ιδεολογικό υπόβαθρο.

Από το 1993 έως το 2000 συμμετείχε ως τεχνικός σύμβουλος σε 2 μεγάλης κλίμακας Ευρωπαϊκά προγράμματα R&D με αντικείμενο τη διάδοση των πληροφοριών στον αγροτικό τομέα (A.R.E.A.) και την υποστήριξη στη λήψη αποφάσεων για αγρο-περιβαλλοντικά θέματα (MODULUS).

Από το 2003 έως το 2004 διετέλεσε ειδικός σύμβουλος του Υπουργού Γεωργίας για θέματα νέων αγροτών, γεωργικής εκπαίδευσης & κατάρτισης και αγροτικών συνεταιρισμών. Από το 2004 είναι εκτελεστικός πρόεδρος της Α.Κ.Α.Σ. ΗΛΙΟΣ, η οποία είναι αναγνωρισμένη οργάνωση παραγωγών και ασχολείται με την παραγωγή και εμπορία πιστοποιημένων φρούτων και λαχανικών (www.elios.gr).

Το 2006, δημιούργησε το «ΚΕΝΤΡΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» που ασχολείται με θέματα αγροτικής εκπαίδευσης και στρατηγικού σχεδιασμού αγροτικής πολιτικής. (www.kaep.gr)

Από το 2004, είναι συντάκτης και παρουσιαστής της εβδομαδιαίας τηλεοπτικής εκπομπής «ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ», που μεταδίδεται από το περιφερειακό κανάλι της Πελοποννήσου TV Super.

Άρθρα, μελέτες και συνεντεύξεις του για θέματα ανάπτυξης της υπαίθρου, έχουν δημοσιευτεί από το 1990 σε πολλά έντυπα πανελλήνιας κυκλοφορίας (ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, Ο.Τ., ΤΑ ΝΕΑ, ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ κ.α.).

Έχει συγγράψει τα βιβλία: «ΓΟΝΙΜΗ ΧΩΡΑ-ΑΓΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ» (εκδόσεις Παπασωτηρίου 2012), «ΤΟ ΝΑΡΚΟΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ» (εκδόσεις Παπασωτηρίου, 2014) και το συλλογικό έργο «ΠΟΥ ΒΑΔΙΖΕΙ Η ΓΕΩΡΓΙΑ» (εκδόσεις Λιβάνη, 2010). Μιλά Αγγλικά και έχει υψηλή κατάρτιση στη χρήση Η/Υ και στις νέες τεχνολογίες (multimedia, e-commerce, CRM, κ.α.). Έχει εξειδίκευση στην Ευρωπαϊκή αγροτική νομοθεσία, στην κατάρτιση στρατηγικών σχεδίων, στη διοίκηση αλλαγών και στην επιμόρφωση και εμπύχωση ενηλίκων. Έχει συγγράψει πάνω από 50 εξειδικευμένα εγχειρίδια που αφορούν στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας γεωργικών επιχειρήσεων και έχει υλοποιήσει πάνω από 200 εκπαιδεύσεις & σεμινάρια με αντικείμενα όπως: Αγροτική πολιτική στην πράξη, μάρκετινγκ αγροτικών προϊόντων, αγροτουρισμός, βιολογική γεωργία, στρατηγικός σχεδιασμός γεωργικού τομέα, κ.α. Από την μακρόχρονη εμπειρία του με τις γεωργικές δομές (σύλλογοι, συνεταιρισμοί, επιχειρήσεις), έχει αναπτύξει το εργαλείο υποστήριξης αγροτικής επιχειρηματικότητας «Agro-tool», με το οποίο παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες αναδιοργάνωσης. Έχει εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις στο πολεμικό ναυτικό.

Άλλες δραστηριότητες:

- Ιδρυτής - διευθυντής της “ΟΡΟΡΑ FRUITS” παραγωγή – εμπορία βιολογικών προϊόντων. (1987-1995)
- Επιστημονικός – Τεχνικός σύμβουλος «ΓΕΩΦΑΡΜ Α.Ε.» (1988-1995)
- Ιδρυτικό μέλος και αντιπρόεδρος Δ.Σ. της ΕΝΩΣΗΣ ΒΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ. (1993-2000)
- Μέλος Δ.Σ. της «ΑΓΡΟΚΤΗΜΑ ΜΟΝΟΠΟΡΙ Α.Ε.Γ.Ε» παραγωγή – εμπορία βιολογικών προϊόντων. (1996-2000)
- Μέλος Δ.Σ. του ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ. (1996-2000)
- Μέλος Δ.Σ. της ΔΗΩ – Οργανισμός πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων. (1998-2002)
- Μέλος της ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ. (1998-2002)
- Δημοτικός σύμβουλος Δήμου Άργους (1998-2002).
- Ιδρυτής και πρόεδρος Δ.Σ. του ΙΝ.ΚΑ. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ. (1999-2003)
- Αντιπρόεδρος Δ.Σ. της «ΒΙΟΑΓΡΟΣ Α.Ε.», παραγωγή, τυποποίηση, εμπορία βιολογικών προϊόντων. (2000-2002)

- Μέλος Δ.Σ. της ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ Α.Ε. (2000-2004)
- Μέλος του ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ. (2000-2004)
- Πρόεδρος Δ.Σ. του «ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» (2006-σήμερα).

3. Εργογραφία του συγγραφέα

Το συγγραφικό έργο του Σπύρου Καχριμάνη περιλαμβάνει πολλά άρθρα και μελέτες για θέματα ανάπτυξης της υπαίθρου, τα οποία έχουν δημοσιευτεί από το 1990 σε πολλά έντυπα πανελληνίας κυκλοφορίας (Ναυτεμπορική, Ο.Τ., Τα Νέα, Καθημερινή, κ.α.). Έχει συγγράψει τα βιβλία: «Γόνιμη χώρα- Άγωνα πολιτική» (εκδόσεις Παπασωτηρίου 2012), «Το Ναρκοπέδιο της Αγροτικής Επιχειρηματικότητας» (εκδόσεις Παπασωτηρίου 2014) και το συλλογικό έργο «Πού βαδίζει η γεωργία» (εκδόσεις Λιβάνη 2010). Έχει συγγράψει πάνω από 50 εξειδικευμένα εγχειρίδια που αφορούν στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας γεωργικών επιχειρήσεων. Έχει εξειδίκευση στην Ευρωπαϊκή αγροτική νομοθεσία, στην κατάρτιση στρατηγικών σχεδίων, στη διοίκηση αλλαγών και στην επιμόρφωση και εμπύχωση ενηλίκων.

3.1. Βιβλίο «Γόνιμη χώρα-Άγωνα πολιτική»

3.1.1. Γενική περιγραφή

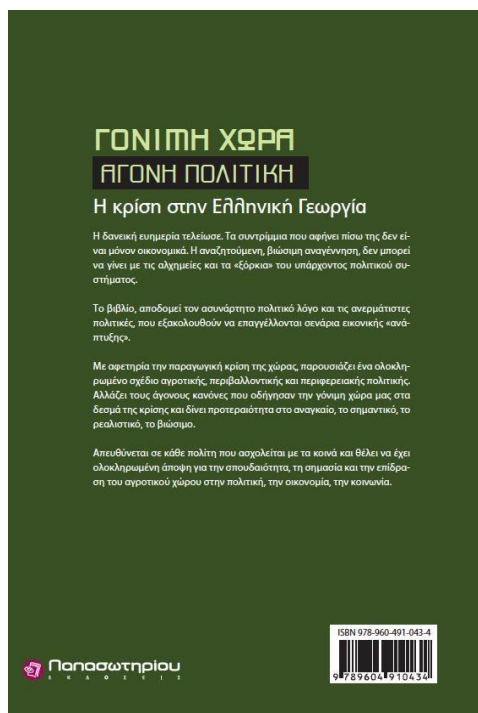
Εικόνα 1: Εξώφυλλο: «Γόνιμη χώρα-Άγωνα πολιτική»

Πρόκειται για ένα βιβλίο 168 σελίδων που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Παπασωτηρίου το 2012 και αποτελεί μία « συλλογή άρθρων και εργασιών για τα αίτια διάλυσης της Ελληνικής γεωργίας, από την ένταξη στην Ε.Ε. ως την αυγή της «οικονομικής» κρίσης και προτάσεις διεξόδου».

Όπως αναφέρεται στο οπισθόφυλλο του βιβλίου: «Η δανεική ευημερία τελείωσε. Τα συντρίμμια που αφήνει πίσω της δεν είναι μόνον οικονομικά. Η αναζητούμενη, βιώσιμη αναγέννηση, δεν μπορεί να γίνει με τις αλχημείες και τα «ξόρκια» του υπάρχοντος πολιτικού συστήματος.

Το βιβλίο, αποδομεί τον ασυνάρτητο πολιτικό λόγο και τις ανεργμάτιστες πολιτικές, που εξακολουθούν να επαγγέλλονται σενάρια εικονικής «ανάπτυξης». Με αφετηρία την παραγωγική κρίση της χώρας, παρουσιάζει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο αγροτικής, περιβαλλοντικής και περιφερειακής πολιτικής.

Αλλάζει τους άγονους κανόνες που οδήγησαν την γόνιμη χώρα μας στα δεσμά της κρίσης και δίνει προτεραιότητα στο αναγκαίο, το σημαντικό, το ρεαλιστικό, το βιώσιμο. Απευθύνεται σε κάθε πολίτη που ασχολείται με τα κοινά και θέλει να έχει ολοκληρωμένη άποψη για την σπουδαιότητα, τη σημασία και την επίδραση του αγροτικού χώρου στην πολιτική, την οικονομία, την κοινωνία».

Εικόνα 2: Οπισθόφυλλο: «Γόνιμη χώρα-Άγρονη πολιτική»

3.1.2. Δομή του βιβλίου: «Γόνιμη χώρα-Άγωνα πολιτική»

Το βιβλίο περιλαμβάνει εκτός από την εισαγωγή και τον επίλογο 4 κεφάλαια. Το ύφος γραφής είναι λιτό, ζωντανό, πυκνό, διδακτικό και προτρεπτικό.

3.1.2.1. Εισαγωγή

Στη σύντομη εισαγωγή ο συγγραφέας εξηγεί τους λόγους για τους οποίους «...η γεωργία είναι θεμελιώδης και κρίσιμη δραστηριότητα για μια χώρα και ως εκ τούτου, αφορά τις κοινωνίες και τα κράτη στο σύνολό τους. Είναι η βασική προϋπόθεση της διατροφικής αυτάρκειας, του πρωτογενούς πλεονάσματος, της υγείας των πολιτών, της ισόρροπης σχέσης αστικού και αγροτικού χώρου, της αειφορίας και της περιβαλλοντικής ποιότητας μιας χώρας».

Στη συνέχεια, καλεί το αναγνώστη να παρακολουθήσει μέσα από τις σελίδες του βιβλίου «...μια αποτύπωση της -διαχρονικά- λανθασμένης επιλογής στόχων και της αναποτελεσματικότητας των πολιτικών που εφαρμόστηκαν για τον αγροτικό τομέα», να αντιληφθεί «... το εύρος επιρροής της γεωργίας στο συνολικό πολιτικό γίνεσθαι» και τέλος, να μελετήσει «...προτάσεις για μια ολοκληρωμένη, συνεκτική, ευέλικτη, αποτελεσματική και εφαρμόσιμη, αγροτική πολιτική».

3.1.2.2. Κεφάλαιο 1^ο

Ο τίτλος του κεφαλαίου είναι «Τα σύγχρονα πολιτικά αίτια της κατάρρευσης του αγροτικού χώρου και της γεωργικής οικονομίας.» και περιλαμβάνει 18 άρθρα του συγγραφέα από την χρονική περίοδο 2005-2011. Η θεματολογία είναι αφιερωμένη στην σημασία του αγροτικού χώρου για την κοινωνία και το κράτος, καθώς και στα λάθη που έχουν οδηγήσει στην αποσάθρωσή του.

3.1.2.3. Κεφάλαιο 2ο

Ο τίτλος του 2^{ου} κεφαλαίου είναι «Γνώριζαν την επερχόμενη καταστροφή, μπορούσαν να την αποτρέψουν, δεν έκαναν τίποτα.» Περιλαμβάνει μία μελέτη του συγγραφέα για την περίοδο της Ελληνικής γεωργία από το 1992 έως το 2001 με πολλά στοιχεία και ντοκουμέντα.

3.1.2.4. Κεφάλαιο 3ο

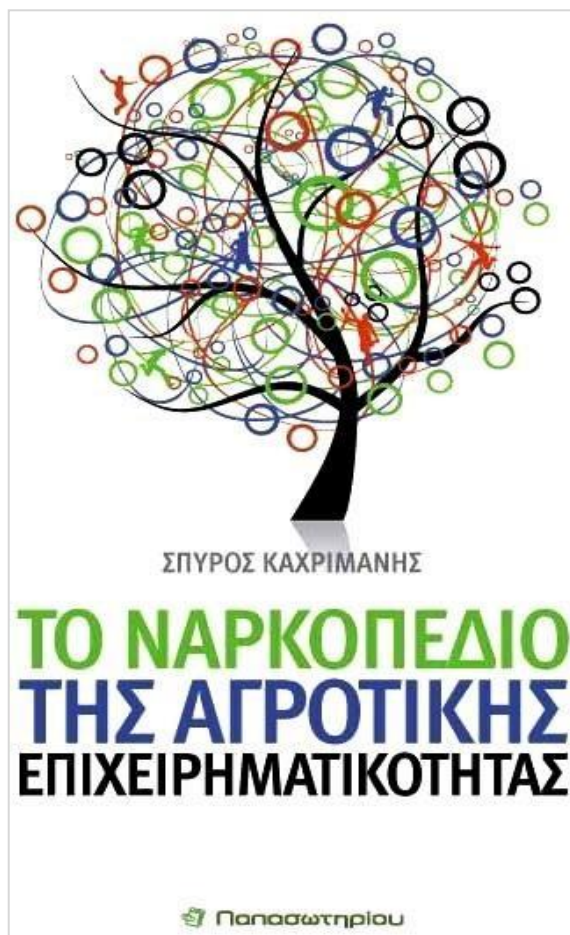
Το 3^ο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην Αγροτική Επιχειρηματικότητα και την Αγροτική Πολιτική και περιλαμβάνει 14 σχετικά άρθρα-μελέτες του συγγραφέα.

3.1.2.5. Κεφάλαιο 4ο

Τέλος, το 4^ο κεφάλαιο έχει τίτλος «Η αποδιάρθρωση της Ελληνικής Γεωργίας μετά την ένταξη στη Ε.Ε.» και πρόκειται για μία συγκριτική μελέτη σχετικά με τις λάθος επιλογές που ακολουθήθηκαν στην Ελληνική γεωργία την ένταξη στη Ε.Ε.

3.2. Βιβλίο «Το Ναρκοπέδιο της Αγροτικής Επιχειρηματικότητας»

3.2.1. Γενική περιγραφή

Εικόνα 3: Εξώφυλλο: «Το Ναρκοπέδιο της Αγροτικής Επιχειρηματικότητας»

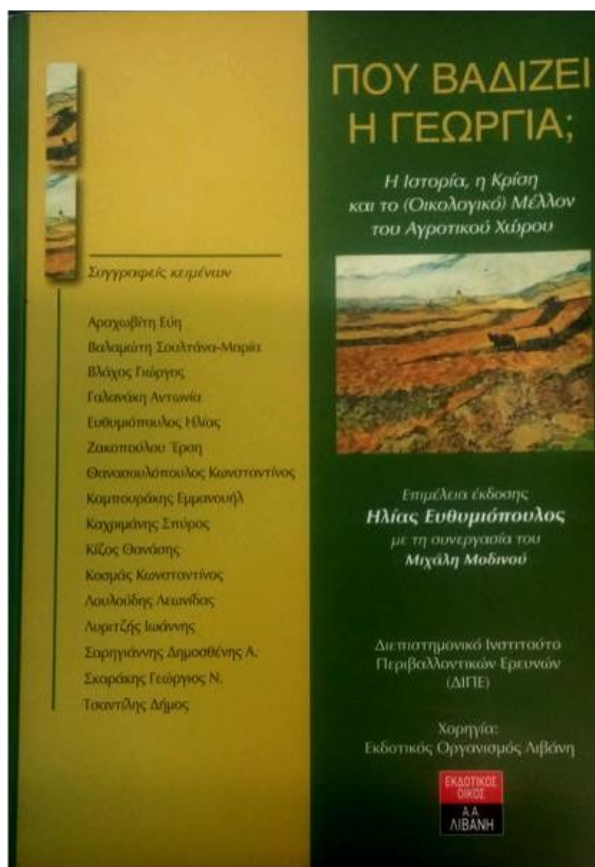
Έπειτα από το πρώτο του βιβλίο «Γόνιμη Χώρα Άγωνα Πολιτική», ο Σπύρος Καχριμάνης ανοίγει έναν γόνιμο διάλογο μεταξύ του εφαρμοσμένου Management και της ελληνικής πραγματικότητας και προτάσσει την υγιή επιχειρηματικότητα ως βασικό μοχλό για την αναδιοργάνωση της αγροτικής μας οικονομίας.

Συγγράφει το βιβλίο «Το Ναρκοπέδιο της Αγροτικής Επιχειρηματικότητας», ένα συγγραφικό έργο 110 σελίδων, από τις εκδόσεις Παπασωτηρίου (2014), που μας πληροφορεί ότι μια ανασυγκρότηση δεν μπορεί να έρθει μέσα από την ανέμπνευστη νοοτροπία του παρελθόντος και πως πρέπει να αναλάβουμε δράση γράφοντάς την οι ίδιοι αυτή τη φορά, ξεκινώντας από τον προσωπικό μας πολιτισμό.

Πρόκειται για ένα βιβλίο-εγχειρίδιο αφιερωμένο στην αγροτική επιχειρηματικότητα που προσκαλεί όσους ασχολούνται ή θέλουν να ασχοληθούν με την ελληνική γεωργία να ευθυγραμμιστούν σε μία μαχητική αντιπαράθεση με το σύστημα και τον εαυτό τους, οχυρωμένοι στο τείχος της γνώσης. Πληροφορεί πως ο σύγχρονος αγρότης οφείλει να είναι συνάμα στρατηγός, πιλότος καθώς και ζωγράφος για να πολεμήσει στη μάχη της αγοράς. Αποσαφηνίζει ποιοι είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν μια γεωργική επιχείρηση, ποια είναι τα αναλυτικά εργαλεία πρόβλεψης καταστάσεων και το πώς αναπτύσσεται η στρατηγική σκέψη. Απαντά σε ερωτήματα όπως: πώς εφαρμόζουμε τις αρχές του μάρκετινγκ στις γεωργικές επιχειρήσεις, ποιος είναι ο σύγχρονος ρόλος της πολιτικής και των συνεταιριστικών σχημάτων και ποιο είναι το σχέδιο ανασυγκρότησης της υπαίθρου.

3.3. «Πού βαδίζει η γεωργία» (συλλογικό έργο)

3.3.1. Γενική περιγραφή

Εικόνα 4: Εξώφυλλο: «Πού βαδίζει η γεωργία»

Πρόκειται για ένα συλλογικό έργο στο οποίο έχει συμμετάσχει ο Σπύρος Καχριμάνης με ορισμένες τοποθετήσεις και άρθρα του. Το βιβλίο «Πού βαδίζει η γεωργία; Η Ιστορία, η Κρίση και το (Οικολογικό) Μέλλον του Αγροτικού Χώρου», είναι το 12ο της σειράς του Θερινού Οικολογικού Πανεπιστημίου. Αποτελεί συλλογικό τόμο από τις εκδόσεις Λιβάνη (2010) με επιστημονικούς υπεύθυνους τους Ευθυμίουπουλο Η. και Μοδινό Μ. Συνοψίζει την εξέλιξη του αγροτικού χώρου από τη νεολιθική επανάσταση μέχρι τις μέρες μας, ανατέμνει την κρίση και δίνει μια προοπτική μέσα από την οπτική της οικολογίας, καθώς, όπως γράφει και ο Α. Λουλουδής, «Έχει πλέον οριστικά παρέλθει η εποχή κατά την οποία συγκεκριμένα προϊόντα, όπως το βαμβάκι, ο καπνός, η ελιά, τα σιτηρά επιδοτούνταν κατά παράβαση κάθε λογικής της αγοράς και τα οποία, μάλιστα, τα συντεχνιακά συμφέροντα του δικτύου αγροτικής πολιτικής υπερασπίζονταν ως τα μόνα, δήθεν, "μεσογειακά". Μια "άλλη γεωργία" ποιοτικών προϊόντων και, το κυριότερο, μια άλλη χωροταξία της γεωργίας προβάλλουν στον

ορίζοντα της αγροτικής ανάπτυξης, συνδεδεμένες αφενός με τις πολυποίκιλες εδαφο-κλιματικές και οικονομικοκοινωνικές συνθήκες εξέλιξης της ελληνικής περιφέρειας και αφετέρου με τις εξειδικευμένες προτιμήσεις του συνειδητοποιημένου καταναλωτή που αναζητεί τη «διάκριση» και στο τρόπο διατροφής του. Είναι φαινομενικά παράδοξο αλλά "στο τέλος της ημέρας", όπως λένε οι αγγλοσάξωνες, αυτό που συνέβη με τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ και τις επιπτώσεις της στην αλλαγή της ευρωπαϊκής γεωργίας είναι ότι η πιεστική ώθηση της παγκοσμιοποίησης ανέδειξε τη χρησιμότητα της τοπικότητας. Αυτό που παραμένει ανεξήγητο είναι γιατί και πώς αλλάζουν οι προτιμήσεις του καταναλωτή. Όμως, καμία θεσμική αλλαγή της αγροτικής πολιτικής δεν θα μπορούσε να στεφθεί με επιτυχία αν δεν συμβάδιζε, λογικά, με μια αντίστοιχη αλλαγή στα διατροφικά ήθη».

4. Συνέντευξη

Ο συγγραφέας κ. Καχριμάνης ήταν πολύ προσιτός και μου παραχώρησε μια συνέντευξη γεμάτη ευαισθησία και γνώση για την Ελληνική ύπαιθρο, τον αγροτικό τρόπο ζωής, την περιβαλλοντική πολιτική και την αγροτική επιχειρηματικότητα.

Ένας άνθρωπος διαβασμένος, βαθιά φιλοσοφημένος μας δίνει μέσα από τη συνέντευξή του σημαντικά εφόδια για να προσεγγίσουμε κριτικά, διάφορα ζητήματα του πρωτογενή τομέα, όπως την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου, τη διατήρηση του κοινωνικού ιστού της υπαίθρου, αλλά και να αντιμετωπίσουμε ως πολίτες αυτής της χώρας μαζί με τους άμεσα ενδιαφερόμενους -τους αγρότες- μείζονος σημασίας δυσεπίλυτα ζητήματα της γεωργίας, η οποία εξακολουθεί να παραμένει ένας κλάδος οικονομικής δραστηριότητας με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και προβλήματα.

Εντύπωση προκαλεί, συν τοις άλλοις, τόσο το μεστό του λεξιλόγιο, όσο και ο τρόπος που στοιχειοθετούνταν οι προτάσεις σε ολόκληρο το έργο του.

Αφετηρία της ανάλυσής του είναι η ανάδειξη του «πολυλειτουργικού» ρόλου της γεωργίας και ολόκληρου του πλέγματος σχέσεων που συνδέονται με αυτήν.

Από τα τρία είδη συνεντεύξεων που υπάρχουν (δομημένη, ημιδομημένη, μη-δομημένη) στη συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη.

Το συγκεκριμένο είδος συνέντευξης χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο προκαθορισμένων

ερωτήσεων, αλλά παρουσιάζει πολύ περισσότερη ευελιξία ως προς τη σειρά των ερωτήσεων, επιτρέπει μεγαλύτερη εμβάθυνση στον συνεντευξιαστή, υπάρχει δυνατότητα τροποποίησης των ερωτήσεων, αλλαγής της σειράς τους ή/και προσθήκη διευκρινιστικών ερωτήσεων. Σύμφωνα με τον Smith (1990), η ημιδομημένη συνέντευξη χρησιμοποιείται κυρίως για να αποκτήσουμε μια λεπτομερή εικόνα για τις πεποιθήσεις, τις στάσεις και τις απόψεις ενός ατόμου για ένα θέμα, γιατί όπως προαναφέρθηκε, επιτρέπει στον ερευνητή περισσότερη ευελιξία. Ο συνεντευξιαστής προσπαθεί να εμπλουτίσει τη συζήτηση, ενώ το διάγραμμα της ημιδομημένης συνέντευξης θα πρέπει να καθοδηγεί και όχι να υπαγορεύει την πορεία της (Αβραμίδης & Καλυβά, 2006). Η ποιοτική ημιδομημένη συνέντευξη είναι ένα ευέλικτο και δυναμικό εργαλείο, το οποίο είναι μη κατευθυντικό, μη αυστηρά δομημένο και τυποποιημένο, με ερωτήσεις που επιδέχονται ανοιχτού τύπου απαντήσεις.

Ως ερευνήτρια, έχοντας το συγκεκριμένο εργαλείο στη διάθεσή μου, παρά τις δυσκολίες που μπορεί να υπήρχαν ως προς τον χρόνο, την πρόσβαση στον συνεντευξιαζόμενο, και τις επικοινωνιακές δεξιότητες που κλήθηκα να επιδείξω, μου δόθηκε η δυνατότητα να αντλήσω σε βάθος πληροφορίες, να «διαβάσω» πολλές φορές τον συμμετέχοντα και να κάνω αρκετές διερευνητικές ερωτήσεις, όπου θεώρησα ότι ήταν αναγκαίο.

Ας μην παραβλεφθεί το γεγονός πως η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ του ερευνητή και του ερωτώμενου κατά την διάρκεια της συνέντευξης είναι κρίσιμος παράγοντας για την ποιότητά της και για το εύρος των αποτελεσμάτων και πληροφοριών που παράγει. Η σχέση αυτή, από την μια μεριά προϋποθέτει υψηλές επιστημονικές και επικοινωνιακές δεξιότητες από τον ερευνητή, και από την άλλη εγείρει σημαντικά ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας. Έτσι κι εγώ εξ' αρχής έθεσα το συμβόλαιο μεταξύ μας, το οποίο απαρτίζεται από τις εξής αρχές:

- Ζητείται άδεια για τη χρήση μαγνητόφωνου διευκρινίζοντας ότι είναι απαραίτητο, διότι εξασφαλίζει την πιστή αναπαραγωγή όσων πει ο ίδιος.
- Καθίσταται σαφές πως η συνέντευξη θα σταματήσει στο σημείο που δεν θα αισθάνεται άνετα.
- Παρέχεται ενημέρωση σχετικά με την διαφύλαξη δημοσιοποίησης των λεγομένων του και πως πριν από κάθε χρήση και της συνέντευξης θα παρασχεθεί στον ίδιο ένα αντίγραφο.

4.1. Προσχεδιασμένες ερωτήσεις συνέντευξης

Παρακάτω παρατίθεται η λίστα των ερωτήσεων που είχαν προσχεδιαστεί να τεθούν στον συγγραφέα, χωρίς τις προσθήκες και τροποποιήσεις που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

4.1.1. Εισαγωγικές ερωτήσεις

1. Γνωρίζουμε από το βιογραφικό σας, πως κατάγεστε από αγροτική οικογένεια. Πώς ακριβώς έγινε η μετάβασή σας από απλό αγρότη σε έναν δραστήριο επαγγελματία στο χώρο της αγροτικής επιχειρηματικότητας και σε θέσεις κύρους όπως του ειδικού συμβούλου του Υπουργού Γεωργίας;
2. Επεκτείνοντας λίγο την προηγούμενη ερώτηση, πώς αποφασίσατε να περάσετε στον κλάδο της διοίκησης επιχειρήσεων;
3. Υπήρξε κάποιο βίωμα, κάποιο πρόσωπο, κάποιο γεγονός που σας επηρέασε στο να ασχοληθείτε και με την πολιτική;
4. Όταν ήσασταν παιδί ποια βιβλία είχατε αγαπήσει πιο πολύ και ποιους συγγραφείς, που ίσως επηρέασαν τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας, τις απόψεις σας, την πορεία του βίου σας ή ακόμα και τον τρόπο που γράφετε εσείς τώρα;
5. Υπάρχουν σήμερα καλά βιβλία; Εσείς θα αγοράζατε κάποιο βιβλίο;
6. Πώς είναι η καθημερινότητά σας ως συγγραφέα, αλλά και ως προσώπου που ασχολείται με τα κοινά; Ποιες άλλες είναι οι δραστηριότητές σας;
7. Τι πιστεύετε χρειάζεται η σημερινή κοινωνία για να κατακτήσει το ευ ζην;
8. Παίρνοντας παράδειγμα και από τα παιδιά σας, τι πιστεύετε; Η νεολαία διαβάζει βιβλία που αφορούν το πολιτικό-οικονομικό-κοινωνικό-περιβαλλοντικό γίνεσθαι σήμερα ή θεωρείτε ότι είναι εγκλωβισμένη μέσα στα κοινωνικά δίκτυα;
9. Τι θα συμβουλευατε τα παιδιά σας σχετικά με τις σπουδές τους και τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό;
10. Πηγαίνετε σε εκθέσεις βιβλίων; Τα βιβλία σας μπορεί να τα βρει κάποιος και σε κάποια έκθεση βιβλίων; Γενικότερα πού μπορεί το αναγνωστικό κοινό να βρει τα βιβλία σας; Διατίθεται μόνο από κάποια ηλεκτρονικά βιβλιοπωλεία;
11. Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο λόγος που ο Έλληνας αφήνει την τύχη του στα χέρια των άλλων;
12. Αν σας όριζαν για λίγα λεπτά της ώρας «νομοθέτη», ποιο νόμο θα θέτατε σε εφαρμογή;

4.1.2. Ερωτήσεις αναφορικά με το συγγραφικό του έργο

13. Η πρώτη -σχετική με το συγγραφικό σας έργο- ερώτηση που ήθελα να σας θέσω είναι αν κάποιο γεγονός στάθηκε αφορμή για να γράψετε τα δύο βιβλία σας («Γόνιμη χώρα - Άγωνα πολιτική» και «Το Ναρκοπέδιο της Αγροτικής επιχειρηματικότητας»), που έχουν ως κύριο αντικείμενο την ελληνική γεωργία και την περιβαλλοντική πολιτική, αφού ως κύριο επάγγελμά σας δεν είναι η συγγραφή βιβλίων. Ποιο ήταν το έναυσμα για να προχωρήσετε και στον συγγραφικό τομέα;
14. Πείτε μου επίσης, από που αντλείτε έμπνευση για τα βιβλία σας; Έχετε επηρεαστεί από την εποχή της πνευματικής και οικονομικής κρίσης;
15. Πόσος χρόνος απαιτείται για την συγγραφή βιβλίων αυτού του είδους, πολιτικής-περιβαλλοντικής-επιχειρηματικής θεματολογίας; Απαιτείται κάποια συστηματική έρευνα ή κάποια συλλογή δεδομένων προτού προβείτε στην συγγραφή;
16. Εκτός από το δύο βιβλία που έχετε εκδώσει, γνωρίζουμε πως έχετε συγγράψει και πάνω από 50 εξειδικευμένα εγχειρίδια, που αφορούν στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας γεωργικών επιχειρήσεων. Από πότε έχετε ξεκινήσει τη συγγραφή τους και με ποιο σκοπό;

4.1.3. Ερωτήσεις αναφορικά με το βιβλίο: «Γόνιμη χώρα - Άγωνα πολιτική»

17. Πιο συγκεκριμένα, όσο αφορά το πρώτο βιβλίο που εκδώσατε το «Γόνιμη χώρα - Άγωνα πολιτική», και ερευνώντας τις ενότητές του, θα ήθελα να σας ρωτήσω πού πιστεύετε ότι εντοπίζεται το αγροτικό πρόβλημα της χώρας μας και πώς αυτό θεωρείτε ότι θα λυθεί οριστικά εν τέλει;
18. Αναφέρετε σε κάποιο σημείο του βιβλίου πως «η ελληνική γεωργία και ιδιαίτερα η γεωργία στην Αργολίδα έχει περιέλθει σε ένα απερίγραπτο χάλι» και πως «κανένας δε θέλει να αναλάβει τις ευθύνες του». Όσο όμως συμβαίνει αυτό, πώς θα προαχθούμε; Αν δεν εργασθούμε όλοι για την πρόοδο της χώρας, σε ποιους θα στηριζόμαστε;
19. Κάπου αλλού θέτετε ως βασικές συνιστώσες της ανάπτυξης το τρίπτυχο Περιβάλλον, Δημόσια διοίκηση, Ανθρώπινο δυναμικό και παράλληλα διερωτάσθε «γιατί δεν γίνεται μια γενναία προσπάθεια προσέλκυσης νέων από αστικές περιοχές στον αγροτικό χώρο». Ωστόσο, με ποια κριτήρια και με ποια κίνητρα οι νέοι άνθρωποι, αφού αντιλαμβάνονται τα χάλια, την κρισιμότητα, θα κινητοποιηθούν προς τον αγροτικό χώρο;
20. Στο βιβλίο σας μιλάτε για τον αγρότη ως επιχειρηματία. Με αυτή την έννοια, σε ποιές

αλλαγές πρέπει να προβεί και τι ενέργειες να ακολουθήσει ένας νέος που τώρα ξεκινάει, με βλέψεις να γίνει αυτός ο αγρότης-επιχειρηματίας;

21. Σχετικά με την επιστολή που στείλατε στους πολιτικούς της Αργολίδας, αναφορικά με τον χωροταξικό σχεδιασμό, το περιβάλλον, τη ρύπανση και την αγροτική ανάπτυξη, λάβατε ποτέ κάποια απάντηση;
22. Επίσης το 2002 είχατε αποστείλει και μια επιστολή στον τότε πρωθυπουργό της χώρας, την οποία παραθέτετε αυτούσια στο βιβλίο σας, στο δεύτερο κεφάλαιο «η ελληνική γεωργία διαλύεται. Αγνοια, αφέλεια ή δόλος;». Θα ήθελα να μου πείτε σχετικά με τα βασικά προβλήματα της γεωργίας που είχατε θίξει τότε στον πρωθυπουργό, αλλά και αναφορικά με την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας των αγροτών, εάν έγιναν μέχρι σήμερα κάποιες βελτιωτικές αλλαγές και παρεμβάσεις.
23. Τι έχει αλλάξει κατά τη γνώμη σας τα τελευταία χρόνια στο χώρο της περιβαλλοντικής πολιτικής;
24. Σε μια άλλη ενότητά σας, κάνετε λόγο για την αρχή της «συνυπευθυνότητας» ή «διοικητικής υιοθεσίας» της οποίας η σημασία δίνεται στο βιβλίο σας: «σε κάθε αγροτική διαδικασία που παρεμβάλλεται το Δημόσιο, ένας υπάλληλος χρεώνεται τα αποτελέσματα». Γιατί πιστεύετε ότι δεν έχει εφαρμοσθεί ακόμα στη χώρα μας;
25. Ποια είναι η θέση των προτάσεών σας στη σημερινή ελληνική κοινωνία της κρίσης; Είναι εφαρμόσιμες και επιτεύξιμες;
26. Τι μπορεί να κάνουν οι άνθρωποι που ασχολούνται με την ύπαιθρο συστηματικά, για να βοηθήσουν την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα της χώρας μας αλλά και το ίδιο το σύστημα να κινητοποιηθεί;

4.1.4. Ερωτήσεις αναφορικά με το βιβλίο: «Το Нарκοπέδιο της Αγροτικής Επιχειρηματικότητας»

27. Έχοντας ήδη ένα βιβλίο σας υπό έκδοση, υπήρξε κάποιο νέο κίνητρο για να γράψετε το νέο σας βιβλίο «Το Нарκοπέδιο της Αγροτικής επιχειρηματικότητας»;
28. Το βιβλίο αυτό περιέχει πραγματικά στοιχεία, πολιτικές καταστάσεις, αγροτικά θέματα, επιχειρηματικά δεδομένα και ταυτόχρονα αναλύσεις της οικονομικής κατάστασης του σήμερα. Πώς μπορούν να συνυπάρχουν όλα αυτά σε ένα βιβλίο και πόσο δύσκολο είναι αυτό για τον συγγραφέα;
29. Επίσης δεν είναι τυχαίος ο τίτλος του βιβλίου σας «το Нарκοπέδιο της αγροτικής επιχειρηματικότητας» και ούτε η επιλογή της λέξης «νάρκη», η οποία χρησιμοποιείται

αλληγορικά. Ποιες ακριβώς είναι αυτές οι «νάρκες» για τις οποίες κάνετε λόγο, και πού τις εντοπίζουμε στην ελληνική επιχειρηματικότητα;

30. Με αφορμή την αναφορά σας στο εργαλείο υποστήριξης της αγροτικής επιχειρηματικότητας «Agro-tool», θα ήθελα να σας ρωτήσω με ποιο τρόπο παρέχονται συμβουλευτικές υπηρεσίες αναδιοργάνωσης μέσω αυτού; Πείτε μου λίγα λόγια για αυτό το εργαλείο.
31. Πιστεύετε ότι η γνώση του Management αλλά και επιχειρηματικών δεξιοτήτων και στρατηγικών από όλο και περισσότερους αγρότες, μπορεί να αποτελέσει μια διέξοδο για την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η ελληνική γεωργία, η αγροτική οικονομία και γενικότερα η ανάπτυξη της υπαίθρου και ο πρωτογενής τομέας;
32. Μπορείτε να μου μιλήσετε για τις κριτικές που αφορούσαν στο δεύτερο βιβλίο σας; Υπήρξαν και αρνητικές; Τις ενστερνίζεστε;
33. Νιώθετε «ωριμότερος» συγγραφικά μετά την έκδοση των δύο πρώτων βιβλίων; Νιώθετε ότι κάνατε κάποια λάθη ή παραλείψεις που θα θέλατε να αποφύγετε σε επόμενη συγγραφική δραστηριότητα;

4.1.5. Ερώτηση αναφορικά με το βιβλίο (συλλογικό έργο): «Πού βαδίζει η γεωργία;»

34. Επιπλέον συμμετείχατε και σε ένα συλλογικό έργο με τίτλο «Πού βαδίζει η γεωργία;». Θα θέλατε να αναλύσετε ακριβώς σε ποια/ές ενότητα/ες του βιβλίου συμβάλλατε εσείς και με ποιο τρόπο;

4.1.6. Ερωτήσεις κλεισίματος

35. Πιστεύετε ότι τα βιβλία σας απευθύνονται μόνο στους επαγγελματίες της υπαίθρου ή και σε κάθε πολίτη αυτής της χώρας;
36. Είστε αισιόδοξος ή απαισιόδοξος για το μέλλον της περιβαλλοντικής πολιτικής στην Ελλάδα;
37. Αυτή την περίοδο που έχετε ολοκληρώσει τα δύο αυτά συγγραφικά σας, ενδέχεται να ασχοληθείτε με κάτι καινούργιο, αντίστοιχου των δύο προηγούμενων βιβλίων; Έχετε ήδη κάποιο επόμενο βιβλίο στο μυαλό σας;
38. Θα σας ενδιέφερε να ασχοληθείτε με κάποιο άλλο είδος συγγραφής π.χ. ιστορικά βιβλία;
39. Ποια είναι τα δικά σας όνειρα για το μέλλον, τόσο σε επαγγελματικό-καλλιτεχνικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο;

40. Πόσο εύκολη ήταν για εσάς η συγγραφή των βιβλίων; Εμπεριείχε δυσκολίες ή προέκυψε αβίαστα;
41. Εσάς τι είναι αυτό που σας γεμίζει και σας βοηθάει να συνεχίσετε το γράψιμο αλλά και τις δράσεις σας;
42. Ποιος είναι ο τελικός κριτής της δουλειάς σας;
43. Θα θέλατε να στείλετε ένα μήνυμα στους αναγνώστες των βιβλίων σας, που θα σας γνωρίσουν καλύτερα και ως συγγραφέα μέσα από την συνέντευξή σας, κατά τη διάρκεια του Συμποσίου των Συγγραφέων της Αργολίδας, το οποίο θα πραγματοποιηθεί σε λίγους μήνες;
44. Κλείνοντας, θα ήθελα από εσάς μια ευχή. Αν είχατε βήμα, φωνή σε όλο τον κόσμο τι θα θέλατε να ευχηθείτε;

5. Απομαγνητοφώνηση Συνέντευξης

Ακολουθεί η απομαγνητοφώνηση της συνέντευξης που πραγματοποιήθηκε μέσω της εφαρμογής Skype την Πέμπτη 26/12/2015 και ώρα 18:00. Για την καταγραφή της, και αφού ενημερώθηκε ο συγγραφέας για την μαγνητοφώνηση της όλης συνέντευξης, χρησιμοποιήθηκε ένα μαγνητοφώνακι χειρός (voice recorder VR-200). Για τη συλλογή των δεδομένων έγινε χρήση ενός σημειωματάριου καταγραφής των συμβάντων, σε συνδυασμό με μαγνητόφωνο όπως προλέχθηκε.

Ως ερευνήτρια δεν περιορίστηκα απλώς στο θέσω στεγνές ερωτήσεις στο συνεντευξιαζόμενο και να ακούω παθητικά τις απαντήσεις, αλλά ενεπλάκηνα ενεργά στην συζήτηση που αναπτύξαμε, με ημιδομημένο τρόπο από μεριάς μου, αλλά παράλληλα επιχείρησα να καταγράψω στο σημειωματάριό μου, επιμέρους υφολογικά στοιχεία του συγγραφέα που θα έδιναν μια πληρέστερη εικόνα στην μετέπειτα απομαγνητοφώνηση. Σκοπός μου ήταν να μην περιοριστώ σε στεγνή καταγραφή των λεγομένων του, αλλά να εντυπώσω με κατάλληλες ερωτήσεις σε βαθύτερες σκέψεις, ιδέες, απόψεις, παραδοχές και αντιλήψεις, και να διαφανεί η πληθώρα των στοιχείων που τον χαρακτηρίζει ως συγγραφέα αλλά και ως προσωπικότητα.

Ακολουθεί η συνέντευξη. Στους διαλόγους που ακολουθούν υπάρχουν οι εξής συμβολισμοί:

Σ: Συγγραφέας

Ε: Ερευνήτρια.

Ε: Καλησπέρα κ. Καχριμάνη! Πώς είστε;

Σ: Καλησπέρα, καλά είμαι!

Ε: Θα ήθελα και να σας ευχαριστήσω που μου κάνετε την τιμή να δώσετε συνέντευξη που θα παρουσιαστεί όπως σας έχω ενημερώσει στο 1^ο Πανελλήνιο Συμπόσιο των συγγραφέων της Αργολίδας, με τίτλο «Αργολίδα, ο τόπος της συν-γραφής».

Ξεκινώντας με τις ερωτήσεις που έχω κατά νου να σας θέσω, και γνωρίζοντας από το βιογραφικό σας πως κατάγεστε από αγροτική οικογένεια, θα ήθελα να σας ρωτήσω πώς ακριβώς έγινε η μετάβασή σας από απλό αγρότη σε έναν δραστήριο επαγγελματία στο χώρο της αγροτικής επιχειρηματικότητας και σε θέσεις κύρους όπως του ειδικού συμβούλου του Υπουργού Γεωργίας;

Σ: Από την παιδική μου ηλικία είχα έντονη κοινωνική δραστηριότητα. Από την ηλικία των 7 ετών συμμετείχα στον προσκοπισμό και στη συνέχεια σε διάφορους συλλόγους και σωματεία της πόλης μου, αλλά και εθνικής εμβέλειας. Επομένως είχα μια φυσική ροπή για τα «κοινά». Όσον αφορά στις πρωτοβουλίες που πήρα σχετικά με τον αγροτικό χώρο, αυτό που στάθηκε ως καταλύτης, ήταν το 1987, όταν παρακολούθησα ένα σεμινάριο του Υπουργείου Γεωργίας που αφορούσε τους Νέους Αγρότες. Το σεμινάριο ήταν προϋπόθεση για να ενταχθεί ένας νέος στο πρόγραμμα των Νέων Αγροτών και να πάρει την σχετική επιδότηση.

Εκεί λοιπόν διαπίστωσα ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα ήταν σε απελπιστικά χαμηλό επίπεδο, τόσο από μεθοδολογία όσο και από περιεχόμενο. Έτσι, άρχισα από μόνος μου να ψάχνω τι γίνεται στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ήρθα σε επαφή με την οργάνωση των νέων αγροτών της Γαλλίας, και αυτό ήταν η αφορμή, ώστε να πρωτοστατήσω μαζί με μια ομάδα άλλων νέων αγροτών, το 1991, στην δημιουργία της Ένωση Νέων Αγροτών Ελλάδος, το κίνημα δηλαδή των Νέων Αγροτών στην Ελλάδα.

Στη συνέχεια, μέσα από τις δράσεις που αναπτύξαμε από την οργάνωση, απέκτησα γνώσεις και δεξιότητες που μου επέτρεψαν να ασχοληθώ με τα θέματα που ανέφερες.

Ε: Κατάλαβα. Οπότε κάπως έτσι ασχοληθήκατε με την Ένωση νέων αγροτών.

Σ: Η εμπλοκή μου με την οργάνωση των νέων αγροτών, και η παρακολούθηση της αγροτικής πολιτικής σε ακαδημαϊκό-ερευνητικό επίπεδο αλλά και πολιτικό, καθώς και το τι γίνεται σε όλο τον κόσμο, μου άνοιξε τους ορίζοντες ώστε να έχω μια πολύπλευρη οπτική.

Ε: Επεκτείνοντας λίγο την προηγούμενη ερώτηση, πώς αποφασίσατε να περάσετε στον κλάδο της διοίκησης επιχειρήσεων; Στον οποίο μάλιστα κλάδο πραγματοποιήσατε και ένα μεταπτυχιακό.

Σ: Στο κλάδο της διοίκησης επιχειρήσεων ήμουν από το 1987 οπότε και ξεκίνησα την επαγγελματική μου σταδιοδρομία, διαδεχόμενος των πατέρα μου στην οικογενειακή επιχείρηση. Το μεταπτυχιακό το έκανα μετά το 2000, όταν ασχολήθηκα με την διοίκηση συνεταιρισμών και μεγάλων αγροτικών επιχειρήσεων διότι αντιλήφθηκα ότι είχα έλλειμμα γνώσεων στο θέμα της διαχείρισης οργανισμών.

Ε: Το οποίο το θεωρείτε ένα αντικείμενο αναγκαίο; Που αξίζει να το διδάσκεται κανείς;

Σ: Η γνώμη μου είναι ότι όποιος θέλει να ασχοληθεί με οτιδήποτε έχει σχέση με οργανισμούς, δηλαδή να εμπλακεί με ομάδες, θα πρέπει να έχει αντίληψη πέντε βασικών πραγμάτων που έχουν σχέση με αυτό που λέμε ομάδα (τι είναι ηγεσία, πώς κάνουμε κατάστρωση στρατηγικής και σχεδίου, πώς θέτουμε στόχους) και αυτές, μόνον ένα καλό μεταπτυχιακό διοίκησης επιχειρήσεων μπορεί να τις προσφέρει.

Ε: Πολύ ενδιαφέροντα τα όσα είπατε. Θέλω να μου πείτε το εξής τώρα. Υπήρξε κάποιο βίωμα, κάποιο πρόσωπο, κάποιο γεγονός που σας επηρέασε στο να ασχοληθείτε και με την πολιτική;

Σ: Όχι, δεν υπήρχε κάποιο παράδειγμα οικογενειακό ή κάτι άλλο που με ώθησε στην πολιτική. Ήταν αποτέλεσμα της πεποίθησής μου, ότι, επειδή ο άνθρωπος είναι κοινωνικό ον, η ανάπτυξη και η βελτίωση δεν μπορεί να επέλθει παρά μόνο μέσα από την κοινωνική αλλαγή. Θεωρώ λοιπόν ως προέκταση της προσωπικής μου δραστηριότητας την συμμετοχή στα κοινά. Είναι κάτι που προκύπτει ως ανάγκη της ίδιας μου της ζωής, της αυτοπραγμάτωσής μου.

Ε: Θα σας μετατοπίσω λίγο στον κόσμο του βιβλίου. Γενικά απ' όταν ήσασταν παιδί θυμάστε ποια βιβλία είχατε αγαπήσει πιο πολύ και ποιους συγγραφείς, που ίσως επηρέασαν τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς σας, τις απόψεις σας, την πορεία του βίου σας ή ακόμα και τον τρόπο που γράφετε εσείς τώρα;

Σ: Ίσως ένας συγγραφέας που με έχει επηρεάσει είναι ο Τζακ Λόντον, ο οποίος και αυτός αγαπούσε την γεωργία, είχε αγρόκτημα και έγγραφε περιπέτειες, η οποίες μου άρεσαν –και μου αρέσουν- πολύ.

Στα εφηβικά μου χρόνια, την δεκαετία του '70, ίσως και λόγω εποχής, διάβασα πολιτικά βιβλία όπως π.χ. το κεφάλαιο του Μάρξ, αλλά και αρχαίους Έλληνες φιλόσοφους, ψυχολογία, κοινωνιολογία, κ.λπ. Τη εποχή εκείνη, λόγω μεταπολίτευσης, υπήρχε έντονη πολιτική συζήτηση στο χώρο της νεολαίας και όλο διαβάζαμε. Τουλάχιστον η παρέα μου.

Ε: Εσείς πιστεύετε πως υπάρχουν σήμερα καλά βιβλία; Θα αγοράζατε κάποιο βιβλίο;

Σ: Και υπάρχουν πολύ καλά βιβλία και αγοράζω. Απλώς επειδή κυκλοφορούν πολλά, θέλει

ψάξιμο. Θεωρώ ότι το βιβλίο θα είναι πάντα αναντικατάστατη αξία, πέρα από την τεχνολογική εξέλιξη των καιρών. Και εγώ είμαι άνθρωπος της τεχνολογίας. Ενσωμάτωσα την τεχνολογία στη ζωή μου από πάρα πολύ νωρίς και είμαι πάντα “update”. Αλλά το βιβλίο είναι άλλο πράγμα, όπως και το γράψιμο με το χέρι είναι άλλο πράγμα. Όταν κάνω ένα σχέδιο, ένα πλάνο, πρέπει να πάρω ένα μολύβι και ένα χαρτί και να κάνω κάποιο mind-map, σχετικά με τους στόχους που θα θέσω και το πώς θα κινηθώ, καταστρώνοντας ένα χοντρικό πλάνο. Πάντοτε η γραφή και το βιβλίο θεωρώ ότι θα είναι παραπάνω από οτιδήποτε άλλο προκύψει. Εγώ γυρίζω πίσω σε βιβλία που έχω στα περιθώρια σημειώσεις από την εποχή μου τα διάβασα για πρώτη φορά, και είναι σαν να γυρίζω πίσω στο χρόνο, βλέπω τα βήματα της πορείας μου. Σε μία ιστοσελίδα δεν μπορείς να το κάνεις αυτό.

Ε: Η αξία του βιβλίου και των χειρογράφων, νομίζω πως είναι πράγματι αδιαμφισβήτητη, χωρίς αυτό να σημαίνει πως οι πιο σύγχρονες πηγές πληροφοριών είναι υποδεέστερες ή ελλιπείς.

Σ: Ναι, έχει το καθένα την αξία του. Δεν πρέπει όμως να θεωρήσουμε ότι το ηλεκτρονικό στοιχείο θα αντικαταστήσει το βιβλίο.

Ε: Σαφώς και όχι. Καλό θα είναι επίσης, να υπάρχει ισορροπία και συνταίριασμα των δύο στοιχείων και συνδυαστική αξιοποίησή τους. Ας πάμε λίγο στην καθημερινή σας ζωή. Πώς είναι η καθημερινότητά σας ως συγγραφέα, αλλά και ως προσώπου που ασχολείται με τα κοινά; Ποιες άλλες είναι οι δραστηριότητές σας;

Σ: Έχω δύο βασικές δραστηριότητες. Η μία είναι η διοίκηση του συνεταιρισμού Ήλιος και η άλλη του Κέντρου Αγροτικής Επιχειρηματικότητας. Λόγω του ότι οι 2 αυτοί οργανισμοί συστεγάζονται, μοιράζω το χρόνο ανάλογα με τις ανάγκες, όταν δεν ταξιδεύω.

Ε: Και όσο αφορά τα ταξίδια που είπατε πως πραγματοποιείτε, αυτά γίνονται δια τίνα σκοπό;

Σ: Αυτά γίνονται αφενός για επαγγελματικούς λόγους και αφετέρου για λόγους κινηματικού χαρακτήρα. Πραγματοποιώ πολλές ομιλίες σε όλη την Ελλάδα και συμμετέχω σε συνέδρια και ημερίδες, σχετικά με θέματα αγροτικής επιχειρηματικότητας και του κοινωνικού ζητήματος της υπαίθρου.

Ε: Θα ήθελα να σας ρωτήσω σχετικά με την σημερινή κοινωνία. Τι πιστεύετε πως χρειάζεται, για να κατακτήσει το ευ ζην;

Σ: Το θεμελιώδες αίτιο των προβλημάτων της Ελληνικής κοινωνίας είναι ηθικό. Έχουν φθαρεί οι κοινωνικές αξίες και οι αρχές Έχει υπάρξει αλλαγή των αξιών. Ο κλέφτης, ο απατεώνας, ο καταφερτζής, έχει αποκτήσει «αξία» ενώ πριν από μερικά χρόνια ίσχυε άλλη κατηγοριοποίηση.

Ε: Είναι όμως και θέμα νοοτροπίας.

Σ: Ναι, αλλά η νοοτροπία καθορίζεται από τις κοινωνικές αξίες και τους κοινωνικούς κανόνες. Η ατομική νοοτροπία δεν υφίσταται ως έννοια και ως πρακτική στις συλλογικότητες. Θα σου πω αυτό που λέω και στις εκπαιδεύσεις, ο καθένας στο σπίτι του μπορεί να κάνει ο, τι θέλει. Στην αυλή του, π.χ., μπορεί να οδηγεί το αυτοκίνητό του με όπισθεν. Όταν θα βγει και θα ενταχθεί στο σύστημα οδικής κυκλοφορίας, θα προσαρμοστεί στους κανόνες που ισχύουν στο εκάστοτε σύστημα. Εάν υποθέσουμε ότι κάνουμε ένα ταξίδι από την Ελλάδα στην Αγγλία, όσο είμαστε στην Ελλάδα θα οδηγούμε δεξιά και όταν περάσουμε στην Αγγλία θα οδηγήσουμε αριστερά, γιατί αυτοί είναι οι κανόνες. Δεν μας ρωτάνε ποια είναι η νοοτροπία σας. Αν δεν το κάνουμε θα πάμε φυλακή. ή θα τρακάρουμε. Είναι λοιπόν αποκλειστικά θέμα του συστήματος το κατά πόσον οι κανόνες υφίστανται και εφαρμόζονται. Το πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας είναι ότι ούτε θεσπίζονται οι σωστοί κανόνες και αυτοί που θεσπίζονται δεν εφαρμόζονται.

Ε: Αυτό πώς μπορεί να αλλάξει; Με αλλαγή νομοθεσίας ίσως ή με μεταβολή της ισχύουσας πολιτικής τάξης των πραγμάτων;

Σ: Αυτό ιστορικά αλλάζει με δύο τρόπους. Ο ένας είναι να υπάρξει μία «φωτισμένη ηγεσία» που θα αποφασίσει να χειραφετηθεί από τους πάτρωνες και τα συμφέροντα και θα θέσει σε εφαρμογή ένα σύστημα αξιών. Ο άλλος τρόπος αλλαγής, ο κακός, λαμβάνει χώρα όταν οι ηγεσίες για μεγάλο διάστημα εκτρέπονται της ηθικής, του δικαίου και των θεμελιωδών αξιών. Τότε, δυστυχώς, επέρχεται η φυσική αποκατάσταση των πραγμάτων, μέσω των νομοτελειακών κανόνων.

Επομένως η τάξη αποκαθίσταται σε ένα σύστημα που έχει αποξενωθεί από τους κανόνες, πρώτον με μια σοφή ηγεσία η οποία θα θεσπίσει και θα εφαρμόσει τους σωστούς κανόνες. Δεν γίνεται να αλλάξει από «κάτω» δηλαδή αυτό, από τις κάτω βαθμίδες της ιεραρχίας. Θα αλλάξει απ' τις ηγεσίες. Δεύτερον, και αν δεν συμβεί αυτό -όπως παρατηρούμε ότι συμβαίνει στη χώρα μας και παραβιαστούν για μεγάλο διάστημα νομοτελειακοί κανόνες, τότε αποκαθίστανται από τη φυσική τάξη των πραγμάτων διότι επέρχεται ύβρις. Και θα δώσω ένα παράδειγμα επ' αυτού. Στην Ελλάδα γίνεται κακή διαχείριση των υδάτινων πόρων, του νερού. Αυτό θα αλλάξει μόνο αν η ηγεσία το αντιληφθεί και επιβάλλει τους σωστούς κανόνες ή θα αλλάξει όταν πια θα έχουμε καταστρέψει τους υδάτινους πόρους και θα βρεθούμε αντιμέτωποι με τις συνέπειες της κακής διαχείρισης.

Ε: Μάλιστα παρατηρείται το συχνό φαινόμενο, αντί να εφαρμόζονται πολιτικές πρόληψης, να ερχόμαστε αντιμέτωποι με τις συνέπειες των επιλογών και πράξεών μας και να περνάμε

στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που οι ίδιοι δημιουργήσαμε. Κ. Καχριμάνη, γνωρίζω επίσης πως έχετε και τρία παιδιά. Γενικά, και παίρνοντας παράδειγμα και από τα παιδιά σας, τι πιστεύετε; Η νεολαία διαβάζει βιβλία που αφορούν το πολιτικό-οικονομικό-κοινωνικό-περιβαλλοντικό γίνεσθαι σήμερα ή θεωρείτε ότι είναι εγκλωβισμένη μέσα στα κοινωνικά δίκτυα;

Σ: Δεν νομίζω ότι υπάρχει ένας οριζόντιος κανόνας. Η κατεύθυνση στη οποία οδηγούνται οι νέοι από την εκπαίδευση είναι τομεακή και περιορισμένη. Δεν υπάρχουν ερεθίσματα και κίνητρα από το σχολείο και τα κυρίαρχα Μ.Μ.Ε. για την ανάπτυξη του ορθού λόγου και της κριτικής σκέψης. Νομίζω λοιπόν ότι είναι θέμα της οικογένειας, ίσως και κάποιων φωτισμένων δασκάλων, να δώσουν στους νέους τα εφόδια, τις τεχνικές, τα κίνητρα και το πάθος, να αναζητούν την αλήθεια, να διαχωρίζουν του ουσιαστικό από το επουσιώδες, τι αίτια από το αιτιατό και να σκέπτονται έξω από «το κουτί».

Ε: Μέσα από τα λεγόμενά σας αντιλαμβάνομαι πως κρίνετε αναγκαία και μια αλλαγή και αναδιάρθρωση και του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας.

Σ: Πρωτίστως, διότι η εκπαίδευση διαμορφώνει το κοινωνικό υπόδειγμα.

Ε: Υπό αυτές τις συνθήκες και υπό τις υπάρχουσες ελλείψεις παρατηρούμε τους νέους της χώρας μας να «αποδημούν» προς πιο προηγμένες χώρες του εξωτερικού για να δείξουν τις δυνατότητές τους. Αυτό πώς το κρίνετε; Το βλέπετε ως ευκαιρία;

Σ: Είναι ένα τραγικό για την χώρα μας φαινόμενο, τις καταστροφικές συνέπειες του οποίου θα βιώσουμε πολύ σύντομα. Όσο για το αν είναι ευκαιρία για τους νέους, δεν θα το υποστήριζα, διότι δεν γίνεται ως επιλογή, αλλά επιβάλλεται εκ των συνθηκών τις περισσότερες φορές.

Ε: Εσείς στα δικά σας παιδιά τι λέτε αναφορικά με τις σπουδές τους; Τι τα συμβουλεύετε σχετικά με τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό;

Σ: Είχα θέσει ως κανόνα στην διαπαιδαγώγηση των παιδιών μου το όριο των 18 ετών ως σημείο πλήρους αποδέσμευσης από τον οικογενειακό έλεγχο. Άρα, από κει και πέρα λειτουργώ εάν και εφόσον ζητηθεί η γνώμη μου και μέσα από το παράδειγμα και μόνο. Πάντως, θεωρώ ότι οι γονείς δεν πρέπει να επιβάλλουμε στα παιδιά αποφάσεις που θα καθορίσουν την ζωή τους, όπως σπουδές, επάγγελμα κ.λπ.

Ε: Ωστόσο την εποχή που είχατε γράψει την επιστολή στους πολιτικούς της Αργολίδας, το 2007, είχατε αναφέρει, πως τα παιδιά σας βρίσκονται στο στάδιο του επαγγελματικού προσανατολισμού και συζητάτε όπως όλες οι οικογένειες τι θα κάνουν στη ζωή τους. Και στην συνέχεια γνωστοποιείτε πως εσείς θα θέλατε, αφού σπουδάσουν να γυρίσουν στον τόπο

σας. Όμως δεν διευκρινίζετε με τι θα θέλατε να ασχοληθούν εκεί.

Σ: Θα μου άρεσε να υπήρχε μια συνέχεια της οικογενειακής παράδοσης, θα την υποστηρίξω, αλλά σε καμία περίπτωση δεν θα την επιβάλλω.

Ε: Ωραία και μακάρι να δραστηριοποιηθεί κάποιο από τα παιδιά σας δίπλα σας διότι θα έχει σίγουρα πολλά να πάρει. Επόμενη ερώτηση που θα ήθελα να κάνω. Πηγαίνετε σε εκθέσεις βιβλίων; Τα βιβλία σας μπορεί να τα βρει κάποιος και σε κάποια έκθεση βιβλίων; Γενικότερα πού μπορεί το αναγνωστικό κοινό να βρει τα βιβλία σας; Διατίθενται μόνο από κάποια ηλεκτρονικά βιβλιοπωλεία;

Σ: Είναι διαθέσιμα μέσα από κάθε βιβλιοπωλείο και το διαδίκτυο.

Ε: Μια τελευταία ερώτηση θα θέσω πριν προχωρήσουμε στις πιο ειδικές με το συγγραφικό σας έργο. Αν σας όριζαν για λίγα λεπτά της ώρας «νομοθέτη», ποιο νόμο θα θέτατε σε εφαρμογή;

Σ: Σε επίπεδο νόμων, ο ένας και μοναδικός νόμος που πρέπει να εφαρμοστεί είναι ότι οι νόμοι πρέπει να εφαρμόζονται προς όλους, δηλαδή να υπάρχει Ισονομία.

Ε: Σωστά. Δεν εφαρμόζεται σήμερα η αρχή της ισονομίας και συν τοις άλλοις παρατηρείται το φαινόμενο ο Έλληνας να αφήνει την τύχη του στα χέρια άλλων. Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο λόγος που γίνεται αυτό;

Σ: Μάλλον έχει να κάνει με την ανατολίτικη κουλτούρα μας.

Ε: Μεταπηδώντας στα βιβλία σας τώρα, θα ήθελα να αναλύσουμε κάποια πράγματα. Η πρώτη -σχετική με το συγγραφικό σας έργο- ερώτηση που ήθελα να σας θέσω είναι αν κάποιο γεγονός στάθηκε αφορμή για να γράψετε τα δύο βιβλία σας, «Γόνιμη χώρα-Άγονη πολιτική» και «Το Ναρκοπέδιο της Αγροτικής επιχειρηματικότητας», που έχουν ως κύριο αντικείμενο την ελληνική γεωργία και την περιβαλλοντική πολιτική, αφού ως κύριο επάγγελμά σας δεν είναι η συγγραφή βιβλίων. Ποιο ήταν το έναυσμα για να προχωρήσετε και στον συγγραφικό τομέα;

Σ: Θα σε πάω λίγο πίσω. Γενικώς γράφω πολλά χρόνια, σε επίπεδο αρθρογραφίας. Υπάρχει μια αρθρογραφία αρκετών ετών. Ταυτόχρονα το 2004 ξεκίνησα μια σειρά τηλεοπτικών εκπομπών για την περιφέρεια Πελοποννήσου, που λεγόταν «Αγροτικές Διαδρομές». Ήταν μια παράλληλη δραστηριότητα. Αρθρογραφούσα, έκανα ομιλίες, καθώς και αυτή την εκπομπή που ξεκίνησε το χειμώνα του 2004 και διήρκεσε μέχρι τον Απρίλιο του 2012.

Τον Απρίλιο του 2012 θεώρησα ότι τα λόγια είχαν στερέψει, δηλαδή η κοινωνία είχε ξεπεράσει το σημείο να αυτοελέγξει τις επιλογές που είχε κάνει, να μαζέψει δηλαδή τα λάθη της και να μπει σε ένα δρόμο αναστροφής της κρίσης. Ενωώ και η ηγεσία και οι πολίτες.

Όλο το κοινωνικό και πολιτικό φάσμα, το 2012 θεώρησα ότι ξέφυγε, και δεν «πάει» άλλο με λόγια. Αυτός ήταν κι ο λόγος που σταμάτησα τις εκπομπές κι έγραψα το πρώτο βιβλίο. Το βιβλίο αυτό έχει μια εισαγωγή κι έναν επίλογο, που περιγράφουν την κατάσταση του 2012 και μέσα έχω βάλει και άρθρα που έκρινα ότι έπρεπε να αποτυπωθούν τη δεδομένη στιγμή. Ήταν μια προσπάθεια να εκπέμψω ένα S.O.S. προς την κοινωνία και να τους πω ότι δεν έχουμε άλλα περιθώρια και πώς πρέπει να ανασκουμπωθούμε για να βρούμε λύσεις, γιατί ο ατομισμός έχει φτάσει σε τέτοιο βαθμό που διαλύεται όλο το κοινωνικό υπόστρωμα.

Ε: Οπότε ήταν τα τεκταινόμενα εκείνης της συγκεκριμένης εποχής που σας ώθησαν στην συγγραφή του, είχατε επηρεαστεί από την εποχή της πνευματικής και οικονομικής κρίσης.

Σ: Ακριβώς, ήταν μια κραυγή αγωνίας. Και αυτό που διαπίστωσα, ήταν αντί για κοινωνική συνοχή, μία έξαρση του ατομικισμού.

Ε: Δυστυχώς, είναι η πραγματικότητα. Σχετικά με την συγγραφή βιβλίων αυτού του είδους, πολιτικής-περιβαλλοντικής-επιχειρηματικής θεματολογίας, πόσος χρόνος απαιτείται; Απαιτείται κάποια συστηματική έρευνα ή κάποια συλλογή δεδομένων προτού προβείτε στην συγγραφή;

Σ: Εγώ συνήθως γράφω πυκνά, ρίχνω κάποια «αγκίστρια» για να ασχοληθεί ο αναγνώστης στη συνέχεια. Δείχνω μια πόρτα και ένα μονοπάτι, και αν θες την περνάς και ακολουθείς το μονοπάτι, αν θες ερευνάς περαιτέρω. Αυτό που επιδιώκω είναι να δίνω ερεθίσματα και αφορμές για σκέψη «έξω από το κουτί». Το πρώτο βιβλίο μου λοιπόν, απαιτήσε πολλή έρευνα, πάνω στο τι συμβαίνει στην αγροτική πραγματικότητα της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, το τέταρτο κεφάλαιο, «η αποδιάρθρωση της Ελληνικής γεωργίας μετά την ένταξη στην Ε.Ε.» είναι προϊόν μεγάλης έρευνας και αναλύει ακριβώς τα θεσμικά, τα νομικά και τα κοινωνικά ζητήματα. Δηλαδή βάζει τον αναγνώστη μέσα σε μια μεγάλη προβληματική του γιατί συνέβησαν αυτά τα πράγματα με τις επιδοτήσεις, του τι συνέβαινε γενικώς στην Ελλάδα, του πώς εκτραπήκαμε –γι' αυτό άλλωστε κάνω λόγο και για αποδιάρθρωση. Βάζω όλο το πλαίσιο δηλαδή, από το 1957 που δημιουργήθηκε η Ε.Ε. μέχρι το σήμερα.

Ε: Και για να διεξαχθεί μιας τέτοιας σημασίας έρευνα, απαιτήσε σίγουρα κάποια συλλογή δεδομένων. Τι ακριβώς κινήσεις ερευνητικής μεθοδολογίας χρειάστηκε να κάνετε;

Σ: Διεξάγω έρευνα εδώ και 20 χρόνια πάνω στα θεσμικά θέματα της Ε.Ε., του πώς λειτουργεί η Ε.Ε., γιατί λαμβάνονται αυτές οι αποφάσεις, πώς λαμβάνονται, ποιοι είναι οι policy-makers, ποιες είναι οι τάσεις, ποια είναι το lobby και πώς αυτά διαμορφώνονται και επιβάλλουν τις θέσεις τους. Οι ερευνητικές μεθοδολογίες είναι διάφορες ανάλογα με την περίπτωση. Δευτερογενείς από πηγές, πρωτογενείς όπως ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις

focus groups κ.λπ..

Ε: Σχετικά με την κρίση, αναφέρεται στο βιβλίο σας ότι οι κοινωνίες δεν μιλάει διότι είναι εγκλωβισμένη στο «σπιράλ της σιωπής» αλλά σύντομα θα εκφραστεί. Και πάλι όμως ο ελληνικός λαός δεν είμαι σίγουρη ότι έχει κάνει αυτό το βήμα, τον νιώθω αρκετά μαγκωμένο.

Σ: Κοίταξε να δεις, το δέντρο δεν κόβεται με μία τσεκουριά. Οι αλλαγές για να συντελεστούν απαιτούν πολύ χρόνο και έρχεται μια οριακή στιγμή, κατά την οποία έχουμε αυτό που λέμε «μετατόπιση παραδείγματος». Θα στο θέσω ως εξής. Και σε πάω πιο παλιά, στην εποχή που έλεγαν ότι η γη δεν γυρίζει. Η άποψη όλων αυτών που υποστήριζαν ότι η γη δεν γυρίζει, δηλαδή του πάπα, του βασιλιά, των προυχόντων κ.λπ., είχε, ας υποθέσουμε, μία δύναμη, δηλαδή κοινωνική επιρροή π.χ. 100 κιλά. Εμφανίστηκε ένας και είπε ότι η γη γυρίζει, και σιγά-σιγά εμφανίστηκαν κι άλλοι που ασπάστηκαν την άποψή του. Εσύ, ο εξωτερικός παρατηρητής, μέχρι να μαζευτούν τα 101 κιλά αντίρροπης δύναμης, δεν μπορούσες να καταλάβεις σε ποιο σημείο της αλλαγής βρισκόταν το σύστημα. Είχαν μαζευτεί 1 κιλό αντίρροπη δύναμη, ή 99 κιλά; Αυτό που θέλω να πω, είναι ότι η αλλαγή θα προκύψει μια οριακή στιγμή, που δεν θα μπορέσουμε οι μονάδες να την αντιληφθούμε. Αυτή την στιγμή μπορεί να είμαστε στο 99,9% της ωρίμανσης της αλλαγής ή στο 1%. Εγώ θεωρώ ότι είμαστε στο 99,9%.

Ε: Εγώ αναρωτιέμαι πάντως, όπως και όλος ο ελληνικός λαός, πότε θα γίνει η απαρχή του ξεπεράσματος της οικονομικής κρίσης που μας μαστίζει, και η επανάκαμψή μας ως κοινωνία, αν πράγματι βρισκόμαστε τόσο κοντά όσο λέτε στην ωρίμανση αλλαγών. Ή μήπως αυτά τα βήματα προόδου είναι τόσο αμελητέα, που δεν θα γίνουν καν αντιληπτά στην πράξη;

Σ: Δεν είναι το οικονομικό στοιχείο αυτό που καθορίζει το δείκτη ευτυχίας σε μια κοινωνία. Θα σου πω ένα ρητό, το οποίο είναι ενός συγγραφέα, του Biddle, που λέει ότι «Ανάπτυξη μπορεί να οριστεί η κοινωνική διαδικασία, στην οποία οι άνθρωποι γίνονται κάθε μέρα πιο ικανοί να κερδίζουν τον έλεγχο ενός κόσμου που συνεχώς αλλάζει και τους απογοητεύει». Δεν μιλάει για χρήματα, παρά λέει ότι η κοινωνία γίνεται πιο δυνατή να αντιμετωπίζει έναν κόσμο που συνεχώς την απογοητεύει.

Αυτό είναι και το πρόβλημα της χώρας μας, όχι το ότι είναι σε κρίση, αλλά το ότι δεν είναι σε μια διαδικασία ξεπεράσματος της κρίσης. Δηλαδή ένας άνθρωπος, μπορεί να είναι άρρωστος αλλά επειδή έχει βρει τη δύναμη να ξεπεράσει την αρρώστια του, να είναι πιο δυνατός και πιο ευτυχισμένος από κάποιον άλλο που είναι υγιής, αλλά απογοητευμένος.

Έχω ακούσει ιστορίες από τον πατέρα μου, από την Κατοχή, από την μεταπολεμική περίοδο,

που ήταν ευτυχισμένοι γιατί κάθε μέρα γίνονται πιο δυνατοί για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και τις δυσκολίες και όμως είχαν πολύ λιγότερα από όσα έχουμε εμείς τώρα, που υποτίθεται είμαστε σε κρίση. Αντίθετα με το τι συμβαίνει σήμερα, που έχουμε όλα τα τεχνολογικά μέσα, και νιώθουμε όλο και πιο αδύναμοι, όλο και πιο απογοητευμένοι. Θέλω να καταλήξω στο ότι δεν είναι το οικονομικό που πρέπει να μας απασχολεί σε πρώτο επίπεδο. Αν διαμορφωθούν οι συνθήκες και η κοινωνία σαν σώμα, σαν ένας οργανισμός πιστέψει σε ένα κοινό όραμα, αυτό θα μας θα μας κάνει ευτυχισμένους, γιατί θα ικανοποιούμε την ύψιστη βαθμίδα των αναγκών μας, την αυτοπραγμάτωση.

Ε: Εκτός από το δύο βιβλία που έχετε εκδώσει, γνωρίζουμε πως έχετε συγγράψει και πάνω από 50 εξειδικευμένα εγχειρίδια, που αφορούν στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας γεωργικών επιχειρήσεων. Από πότε έχετε ξεκινήσει τη συγγραφή τους και με ποιο σκοπό;

Σ: Αυτά τα εγχειρίδια είναι πρόσφατα, γράφτηκαν από το 2007 και μετά. Η εκπαιδευτική μου δραστηριότητα επέβαλε την ανάγκη να βγάλω τέτοια εγχειρίδια που είναι εξειδικευμένα, ανάλογα με τα σεμινάρια που παραδίδω, όπως οικονομικά, μάρκετινγκ, αγροτουρισμός, βιολογική γεωργία, κ.λπ. Είναι μικρά σε μέγεθος εγχειρίδια, των 15 έως 30 σελίδων και περιλαμβάνουν σχήματα και διαγράμματα που δίνουν συνοπτικά και παραστατικά το θέμα.

Ε: Φεύγοντας από τα εγχειρίδια, επανέρχομαι στα βιβλία σας. Πιο συγκεκριμένα για το πρώτο βιβλίο που εκδώσατε το «Γόνιμη χώρα-Άγωνα πολιτική», και ερευνώντας τις ενότητές του, θα ήθελα να σας ρωτήσω πού πιστεύετε ότι εντοπίζεται το αγροτικό πρόβλημα της χώρας μας και πώς αυτό θεωρείτε ότι θα λυθεί οριστικά εν τέλει;

Σ: Είναι λίγο εξειδικευμένο το ερώτημα. Θα σου απαντήσω όσο πιο απλά γίνεται. Σίγουρα το έχεις δει να αναφέρεται μέσα στο κείμενά μου πολλάκις. Η αγροτική πολιτική, ανήκει στις μεγάλες πολιτικές μιας χώρας, δεν είναι δηλαδή κάτι στο οποίο ο καθένας μπορεί να αυτονομηθεί. Επί παραδείγματι, εάν είσαι γιατρός, μπορείς να διαπρέμεις, μπορείς να γίνεις από ένας μέτριος ή κακός γιατρός, μέχρι ένας πάρα πολύ καλός γιατρός. Εξαρτάται από τις επιδόσεις σου, τις ικανότητές σου και την προσπάθειά σου. Εάν είσαι όμως γεωργός, το αν θα πετύχεις ή όχι δεν εξαρτάται από τις δικές σου προσπάθειες. Εξαρτάται από το αν η χώρα έχει εξασφαλίσει τα θεμελιώδη μέσα παραγωγής. Εσύ μπορεί να είσαι πολύ καλός γεωργός, αλλά δεν έχεις νερό. Σου λείπει ένα βασικό μέσο παραγωγής. Άρα, η ιστορία και η επιστήμη δείχνει ότι για να αλλάξει και να προοδεύσει η γεωργία πρώτα απ' όλα πρέπει να δούμε την κοινωνία της υπαίθρου ως μια οντότητα ανθρωπογεωγραφική, δηλαδή δεν μπορεί να υπάρξει γεωργία και οικονομία της υπαίθρου εάν δεν υπάρξει κοινωνία της υπαίθρου. Χωρίς παιδεία, χωρίς δίκτυα, χωρίς πολιτισμό υπαίθρου, χωρίς υγεία στην υπαίθρο, δεν υφίσταται ούτε

οικονομία της υπαίθρου. Αυτά τα πράγματα συντελούν στην διαμόρφωση μιας υγιούς, προοδευτικής και σύγχρονης κοινωνίας της υπαίθρου η οποία θα αναπτύξει και το οικονομικό αντιστοίχως τμήμα της.

Ε: Αναφέρετε σε κάποιο σημείο του βιβλίου πως «η ελληνική γεωργία και ιδιαίτερα η γεωργία στην Αργολίδα έχει περιέλθει σε ένα απερίγραπτο χάλι» και πως «κανένας δε θέλει να αναλάβει τις ευθύνες του». Όσο όμως συμβαίνει αυτό, πώς θα προαχθούμε; Αν δεν εργασθούμε όλοι για την πρόοδο της χώρας, σε ποιους θα στηριζόμαστε;

Σ: Όταν έχουμε ένα συλλογικό οικοδόμημα και κανένας δεν αναλαμβάνει τις ευθύνες του, πέφτει και μας πλακώνει.

Ε: Κάπου αλλού θέτετε ως βασικές συνιστώσες της ανάπτυξης το τρίπτυχο Περιβάλλον, Δημόσια διοίκηση, Ανθρώπινο δυναμικό και παράλληλα διερωτάσθε «γιατί δεν γίνεται μια γενναία προσπάθεια προσέλκυσης νέων από αστικές περιοχές στον αγροτικό χώρο». Ωστόσο, με ποια κριτήρια και με ποια κίνητρα οι νέοι άνθρωποι, αφού αντιλαμβάνονται τα χάλια, θα κινητοποιηθούν προς τον αγροτικό χώρο;

Σ: Μόνο αν το αποφασίσει και το οργανώσει η πολιτεία μπορεί να συμβεί αυτό. Γι' αυτό και παραθέτω ένα παράδειγμα στο βιβλίο μου, και λέω «επιδοτήστε ένα νέο ζευγάρι να κρατά ανοικτό το καφενείο του χωριού. Φτιάξτε μια σύγχρονη κτηνοτροφική μονάδα και χαρίστε την σε μια οικογένεια με την υποχρέωση να μείνει στο χωριό, να φυλάει τα βουνά και τις πηγές μας». Αλλά αυτό δεν θα γίνει με το να τους το λέμε ως ευχή. Πρέπει να δοθούν κίνητρα. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν άνθρωποι σε μεγαλουπόλεις που έχουν γνώσεις και κουλτούρα, που θα ήταν ενδιαφέρον και χρήσιμο να μεταφερθούν στην ύπαιθρο. Αλλά δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για κάτι τέτοιο. Λείπει η στόχευση και τα κίνητρα.

Ε: Στο βιβλίο σας επίσης μιλάτε για τον αγρότη ως επιχειρηματία. Με αυτή την έννοια, σε ποιες αλλαγές πρέπει να προβεί και τι ενέργειες να ακολουθήσει ένας νέος που τώρα ξεκινάει, με βλέψεις να γίνει αυτός ο αγρότης- επιχειρηματίας;

Σ: Αν αναγνωρίσει καταρχάς, αυτή του την ιδιότητα, που βρίσκεται σε λανθάνουσα κατάσταση, τότε θα αντιληφθεί και τις δεξιότητες που πρέπει να αναπτύξει: τη γνώση βασικών οικονομικών, διοίκησης, υπολογιστών, ξένων γλωσσών, όλο αυτό το φάσμα που πρέπει να διαθέτει ένας σύγχρονος επιχειρηματίας.

Ε: Ωστόσο ειπώθηκε πιο πριν ότι λείπει η κατεύθυνση και οι σωστές δομές εκπαίδευσης που θα τους έδιναν τις κατάλληλες γνώσεις επιχειρηματικότητας.

Σ: Απ' τη μια διακρίνουμε ότι λείπουν αυτές οι δομές και καταλογίζουμε στην ηγεσία τις ευθύνες της, αλλά δεν σημαίνει ότι κι εμείς δεν πρέπει να κινηθούμε και να κοιτάξουμε πώς

θα σώσουμε ό,τι μπορούμε.

Ε: Εγώ βέβαια συναντάω συχνά νέα άτομα τα οποία έχουν την θέληση και τη διάθεση να ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα. Αλλά συνήθως αυτά τα άτομα είναι χαμηλού μορφωτικού επιπέδου και το βλέπουν ως λύση ανάγκης, ως τελευταία επιλογή την στροφή προς τη γεωργία, την ενασχόληση με την ύπαιθρο, την οποία θεωρούν και ως κάτι απλό στην εφαρμογή και δεν τη συσχετίζουν καν με την επιχειρηματικότητα.

Σ: Αυτά όλα τα άτομα είναι καταδικασμένα να αποτύχουν και να καταστραφούν. Πρέπει να καταλάβουν ότι πάνε να ασχοληθούν με κάτι το οποίο είναι πολύ απαιτητικό. Αν αποφασίσεις να γίνεις αγρότης δεν θα βρεις πουθενά καμιά βοήθεια, πρέπει μόνος σου να εκπαιδευτείς και να δημιουργήσεις τις προϋποθέσεις. Επίσης, η γεωργία απαιτεί πολλά κεφάλαια, για γη, εξοπλισμούς και μηχανήματα, που τις περισσότερες φορές δεν υπάρχουν σε αυτούς που επιχειρούν.

Ε: Δεν υπάρχουν κάποια κέντρα κατάρτισης Νέων Αγροτών στην Ελλάδα που να ενισχύσουν τους αγρότες ως προς τις γνώσεις τους; Υπάρχει ακόμα ο «οργανισμός γεωργικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης ΔΗΜΗΤΡΑ»;

Σ: Όχι δεν υπάρχει τίποτε. Ο οργανισμός αυτός υπάρχει και υπολειτουργεί. Υλοποιεί κάποια σεμινάρια, που όπως είπα και στην αρχή είναι αναποτελεσματικά και ίσως αποπροσανατολιστικά.

Ε: Δεν θα μπορούσε να ενταχθεί ένα μοντέλο εκπαίδευσης, σε πρότυπο άλλης πιο ανεπτυγμένης χώρας του εξωτερικού με προηγμένη αγροτική πολιτική, ικανό να παραδειγματίσει τους εδώ οργανισμούς να εντάξουν στις εκπαιδευτικές δομές τους κάποια αντίστοιχα μοντέλα εκπαίδευσης και καταλληλότερα προγράμματα για επιμόρφωση αγροτών και την προαγωγή μιας πολυεπίπεδης εκπαίδευσής τους;

Σ: Το 2003 που ήμουν στο Υπουργείο Γεωργίας, μια από τις αρμοδιότητες που είχα ήταν να παρακολουθώ τον Οργανισμό «ΔΗΜΗΤΡΑ» για λογαριασμό του Υπουργού. Ανακάλυψα λοιπόν πως υπήρχε μια μελέτη του Γεωργικού Πανεπιστημίου, στην οποία είχαν αποτυπωθεί όλα τα καλά εκπαιδευτικά συστήματα αγροτών που υπήρχαν στην Ευρώπη. Η μελέτη, ανέλυε διεξοδικά τι αλλαγές έπρεπε να θεσπιστούν από το ελληνικό κράτος. Ποτέ δεν εφαρμόστηκαν γιατί ποτέ δεν εξυπηρετούσαν το πελατειακό πολιτικό σύστημα. Επειδή για να υλοποιηθούν όλα αυτά, έπρεπε να γίνει ένας άλλος σχεδιασμός και να παραχθούν άλλα εκπαιδευτικά εργαλεία, στα οποία αυτοί που νέμονται την εξουσία και είχαν πρόσβαση στα πολιτικά συστήματα δεν είχαν τις απαιτούμενες ικανότητες να το πράξουν, δεν προωθούσαν τις αλλαγές. Δεν εφαρμόζονται λοιπόν οι αλλαγές, όχι γιατί δεν ξέρουν το σωστό, αλλά γιατί

δεν βρίσκεται στη σφαίρα των γνωστικών τους αντικειμένων και των δεξιοτήτων τους.

Ε: Τώρα, σχετικά με την επιστολή που στείλατε στους πολιτικούς της Αργολίδας, αναφορικά με τον χωροταξικό σχεδιασμό, το περιβάλλον, τη ρύπανση και την αγροτική ανάπτυξη, λάβατε ποτέ κάποια απάντηση;

Σ: Όχι, αλλά ο σκοπός μου δεν ήταν να πάρω απάντηση, αλλά να καταγραφεί ιστορικά το γεγονός και κανένας να μην μπορεί να επικαλεστεί στο μέλλον ότι «δεν ήξερε».

Ε: Επίσης το 2002 είχατε αποστείλει και μια επιστολή στον τότε πρωθυπουργό της χώρας, την οποία παραθέτετε αυτούσια στο βιβλίο σας, στο δεύτερο κεφάλαιο «η ελληνική γεωργία διαλύεται. Αγνοια, αφέλεια ή δόλος;». Θα ήθελα να μου πείτε σχετικά με τα βασικά προβλήματα της γεωργίας που είχατε θίξει τότε στον πρωθυπουργό, αλλά και αναφορικά με την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας των αγροτών, εάν έγιναν μέχρι σήμερα κάποιες βελτιωτικές αλλαγές και παρεμβάσεις.

Σ: Αυτή η επιστολή είναι ένα από τα πιο σημαντικά κείμενα που έχω γράψει, διότι είναι ταυτόχρονα τεχνοκρατική και πολιτική. Αναφέρω και τεκμηριώνω θεμελιώδη διαρθρωτικά ζητήματα της Ελληνικής γεωργίας, όπως π.χ. η εκπαίδευση που αναφερθήκαμε προηγουμένως. Επ' αυτών όλων λοιπών των ζητημάτων, δεν έχει γίνει απολύτως τίποτα μέχρι τώρα

Ε: Να θέσω ένα άλλο ερώτημα τώρα. Τι έχει αλλάξει κατά τη γνώμη σας τα τελευταία χρόνια στο χώρο της περιβαλλοντικής πολιτικής;

Σ: Υπάρχει μεγάλη χειροτέρευση.

Ε: Σε μια άλλη ενότητά σας, κάνετε λόγο για την αρχή της «συνυπευθυνότητας» ή «διοικητικής υιοθεσίας» της οποίας η σημασία δίνεται στο βιβλίο σας: «σε κάθε αγροτική διαδικασία που παρεμβάλλεται το Δημόσιο, ένας υπάλληλος χρεώνεται τα αποτελέσματα». Γιατί πιστεύετε ότι δεν έχει εφαρμοσθεί ακόμα στη χώρα μας;

Σ: Η μη εφαρμογή της ανάγεται στο «αυτιστικό» πολιτικό σύστημα, το οποίο δεν βλέπει ότι καταστρέφει τη χώρα και πως καταστρέφεται και το ίδιο με τον τρόπο που λειτουργεί, παρά συνεχίζει να λειτουργεί χωρίς να μετράει τα αποτελέσματα.

Ε: Ποια είναι η θέση όλων των παραπάνω προτάσεών σας στη σημερινή ελληνική κοινωνία της κρίσης; Είναι εφαρμόσιμες και επιτεύξιμες;

Σ: Απολύτως, γιατί αυτό είναι η πρακτική σε όλες τις χώρες οι οποίες έχουν μια γεωργία βιώσιμη. Αλλά και στην Ελλάδα έχουμε καλές περιπτώσεις όπου αποφάσισε η πολιτεία να εφαρμόσει κάποιες καλές πρακτικές. Πάρε για παράδειγμα τα ΚΕΠ, που είναι μια εξαιρετική υπηρεσία. Αν δούλευε το ελληνικό Δημόσιο όπως δουλεύουν τα ΚΕΠ, θα είχαν περιοριστεί

τα προβλήματα. Όπως και στην εκπαίδευση έχουμε στην Ελλάδα καλά παραδείγματα, όπως ορισμένα πρότυπα-πειραματικά σχολεία. Έχουμε καλά παραδείγματα, μόνο που δεν τα εφαρμόζουμε σε μεγάλη κλίμακα.

Ε: Οπότε ακριβώς όπως και στο ελληνικό δημόσιο, έτσι και στον πρωτογενή τομέα δεν έχει δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα, γιατί διαφορετικά θα βλέπαμε να εφαρμόζονται κάποιες καινοτομίες, καθότι είναι απόλυτα επιτεύξιμες όπως είπαμε.

Σ: Ακριβώς.

Ε: Οπότε τι μένει; Μπορεί να κάνουν κάτι οι άνθρωποι που ασχολούνται με την ύπαιθρο συστηματικά, για να βοηθήσουν οι ίδιοι την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα της χώρας μας αλλά και το ίδιο το σύστημα να κινητοποιηθεί;

Σ: Όπως είπα η σοφή λύση μπορεί να δοθεί από μια φωτισμένη και χειραφετημένη ηγεσία.

Ε: Αφού αναφερθήκαμε διεξοδικά σε ζητήματα και έννοιες του πρώτου βιβλίου, θα ήθελα να περάσουμε στο δεύτερο βιβλίο σας, «Το Ναρκοπέδιο της Αγροτικής επιχειρηματικότητας» για το οποίο κάνατε μια νύξη στην αρχή, και αναφέρεστε στους λόγους για τους οποίους προβήκατε στην συγγραφή του. Μπορείτε σε αυτό το σημείο να μου αναλύσετε περαιτέρω το διαφορετικό και νέο κίνητρο που σας ώθησε να συγγράψετε το δεύτερο αυτό βιβλίο;

Σ: Επειδή έπρεπε κάτι να γίνει για να επιβιώσουν κάποιοι γεωργικοί πυρήνες που θα διατηρήσουν ζωντανό και τον κοινωνικό και τον επιχειρηματικό ιστό της υπαίθρου, αποφάσισα να εμπλακώ πιο έντονα στα θέματα της εκπαίδευσης. Το βιβλίο αυτό περιλαμβάνει ένα μεγάλο εύρος θεμάτων, ώστε ο αναγνώστης να αποκτήσει, όπως λέω, «την ματιά του πιλότου», να μπορεί δηλαδή να βλέπει τα πράγματα μακροσκοπικά και ολοκληρωμένα.

Ε: Πράγματι είναι εμφανή όλα αυτά διαβάζοντάς το, και μάλιστα αυτό που παρατηρώ στο βιβλίο σας είναι πως περιέχει πραγματικά στοιχεία, πολιτικές καταστάσεις, αγροτικά θέματα, επιχειρηματικά δεδομένα και ταυτόχρονα αναλύσεις της οικονομικής κατάστασης του σήμερα. Αναρωτιέμαι, πώς μπορούν να συνυπάρχουν όλα αυτά σε ένα βιβλίο και πόσο δύσκολο είναι αυτό για τον συγγραφέα;

Σ: Δεν ήταν δύσκολο, διότι μεταφέρω γνώσεις και εμπειρίες που απέκτησα από την πύρα μου στον αγροτικό χώρο εδώ και 25 και πλέον χρόνια. Αυτό το βιβλίο είναι ένα tool box, ένα κουτί πρώτων βοηθειών. Διότι θεωρώ ότι βρισκόμαστε σε μια χώρα που τα έχει αφήσει όλα στην τύχη της, στην οποία θα πρέπει κάποιοι να επιβιώσουν. Και όσοι απ' αυτούς έχουν την αντίληψη, θα πρέπει να έχουν αυτά τα ελάχιστα προσόντα και γνώσεις. Αφού πέρασαν τα χρόνια και δεν κατάλαβε το πολιτικό σύστημα ότι πρέπει να φροντίσει τον πρωτογενή τομέα,

έρχομαι και παίρνω μια κινηματική πρωτοβουλία, και αρχίζω και δίνω μόνος μου κάποιες πρώτες βοήθειες.

Ε: Επίσης δεν είναι τυχαίος ο τίτλος του βιβλίου σας «το Ναρκοπέδιο της αγροτικής επιχειρηματικότητας» και ούτε η επιλογή της λέξης «νάρκη», η οποία χρησιμοποιείται αλληγορικά. Ποιες ακριβώς είναι αυτές οι «νάρκες» για τις οποίες κάνετε λόγο, και πού τις εντοπίζουμε στην ελληνική επιχειρηματικότητα;

Σ: Θεωρώ πως το να ασκείς αυτή τη στιγμή επιχειρηματική δραστηριότητα στο πρωτογενή τομέα είναι σαν να περπατάς σε ναρκοπέδιο και γι' αυτό πρέπει να πάρεις αυτές τις γνώσεις που περιλαμβάνονται στο βιβλίο, για να ξέρεις πού πατάς ώστε να μην καταστραφείς. Είναι ένας χώρος όπου λειτουργούν πολύ έντονα οι κανόνες της παγκοσμιοποίησης και κάποιος αδαής θα πατήσει πολύ σύντομα μια νάρκη. Άρα πρέπει να είσαι συνεχώς προετοιμασμένος ότι βρίσκεσαι σε ναρκοπέδιο και με τα κατάλληλα εργαλεία να διαλέγεις εάν θα είναι εκεί ή θα είναι παραδίπλα. Αυτό δεν ισχύει για όλες τις δραστηριότητες και τα επαγγέλματα. Για παράδειγμα αν ανοίξεις ένα περίπτερο δεν υπάρχουν νάρκες, το παιχνίδι είναι ανοιχτό και ξέρεις τους ανταγωνιστές σου. Όταν όμως επιχειρήσεις να κάνεις π.χ. τομάτες, δεν ξέρεις ποιο είναι το επιχειρηματικό πεδίο, γιατί ο ανταγωνιστής σου μπορεί να είναι μια εταιρεία από την Ολλανδία, η οποία προετοιμαζόταν πέντε χρόνια πριν από σένα να μπει στην ελληνική αγορά, εσύ δεν το ήξερες, και την ίδια ώρα που εσύ ξεκινάς να κάνεις μια μεγάλη επένδυση, βλέπεις ότι η ελληνική αγορά κατακλύζεται από Ολλανδικές τομάτες.

Άρα, εκεί εγώ προετοιμάζω τον αγρότη και του λέω ότι πριν ξεκινήσεις, π.χ. να κάνεις μια επιχείρηση, ξεκίνα με μια έρευνα μακροπεριβάλλοντος μέσω μιας “PEST ανάλυσης” (Political, Economical, Social, Technological Analysis). Με τέτοια παραδείγματα και εργαλεία στρατηγικής καταπιάνεται το βιβλίο.

Ε: Απλά να επισημάνουμε πως στον πρωτογενή τομέα το μακροπεριβάλλον περιλαμβάνει εκτός από την εγχώρια αγορά και τις αγορές του εξωτερικού που εισάγουν προϊόντα.

Σ: Ακριβώς και γι' αυτό οι αγρότες είναι από τους πλέον εκτεθειμένους στην παγκοσμιοποίηση. Άρα, η παγκοσμιοποίηση έχει αρχίσει και χτυπάει σε πολλές κατηγορίες επαγγελματιών δραστηριοτήτων, μεταξύ των οποίων είναι και οι γεωργοί, οι οποίοι πρέπει να καταλάβουν τι τους γίνεται.

Ε: Με αφορμή την αναφορά σας στο εργαλείο υποστήριξης της αγροτικής επιχειρηματικότητας «Agro-tool», θα ήθελα να σας ρωτήσω με ποιο τρόπο παρέχονται συμβουλευτικές υπηρεσίες αναδιοργάνωσης μέσω αυτού; Πείτε μου λίγα λόγια για αυτό το εργαλείο.

Σ: Είναι ένα πολύ εξειδικευμένο εργαλείο. Επειδή ασχολούμαι χρόνια με μεγάλες επιχειρήσεις του αγροτικού τομέα, ανέπτυξα αυτό το σύστημα το οποίο αξιολογεί συνολικά μια επιχείρηση σε όλο το φάσμα δραστηριοτήτων με βάση συγκεκριμένους κατά περίπτωση δείκτες επιδόσεων και έτσι αναδεικνύονται τα σημεία που χρειάζονται αλλαγές και βελτιώσεις.

Ε: Μπορείτε να μου μιλήσετε για τις κριτικές που αφορούσαν στο δεύτερο βιβλίο σας; Τις ενστερνίζεστε;

Σ: Στο 2^ο βιβλίο μου την εισαγωγή την κάνει ο καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Δημήτρης Μπουραντάς, οπότε, η ίδια η αποδοχή του να γράψει την εισαγωγή - αφού διάβασε το βιβλίο- είναι μία καλή κριτική. Από κει και πέρα έχω πάρει πολύ καλά σχόλια από ένα μεγάλο εύρος αναγνωστών.

Ε: Νιώθετε «ωριμότερος» συγγραφικά μετά την έκδοση των δύο πρώτων βιβλίων; Νιώθετε ότι κάνατε κάποιες παραλείψεις που θα θέλατε να αποφύγετε σε επόμενη συγγραφική δραστηριότητα;

Σ: Το δεύτερο βιβλίο υπήρξε πειραματικό, γιατί θέλω να το εξελίξω και θα το εξελίσσω συνεχώς. Και ήδη έχω έτοιμη μια νέα έκδοση, πολύ πιο βελτιωμένη, την οποία θα κυκλοφορήσω σε κάποιο διάστημα.

Ε: Επιπλέον συμμετείχατε και σε ένα συλλογικό έργο με τίτλο «Πού βαδίζει η γεωργία;». Θα θέλατε να αναλύσετε ακριβώς σε ποια/ές ενότητα/ες του βιβλίου συμβάλλατε εσείς και με ποιο τρόπο;

Σ: Αυτό ήταν ένα συλλογικό έργο, εγώ έχω ένα θέμα σχετικά με την αγροτική πολιτική.

Ε: Πιστεύετε ότι τα βιβλία σας απευθύνονται μόνο στους επαγγελματίες της υπαίθρου ή και σε κάθε πολίτη αυτής της χώρας;

Σ: Θεωρώ ότι η γεωργία είναι θεμελιώδης δραστηριότητα για την κοινωνία. Δεν μπορεί να υπάρξει κράτος χωρίς πρωτογενή τομέα, γιατί η γεωργία είναι εκείνη που καλύπτει τις πρώτες και κύριες ανάγκες του. Είναι αυτή η οποία θα έρθει και θα καλύψει τη διατροφική αυτάρκεια σε μια περίοδο πολέμου, ή δυσκολιών. Άρα, θεωρώ, ότι τα βιβλία μου απευθύνονται σε όλη την κοινωνία.

Ε: Πιστεύω όλοι μπορούν να αντιληφθούν πως αν πάει πίσω η γεωργία θα πάει πίσω και η ευημερία ολόκληρης της χώρας. Είστε αισιόδοξος ή απαισιόδοξος για το μέλλον της περιβαλλοντικής πολιτικής στην Ελλάδα;

Σ: Καθόλου αισιόδοξος, γιατί αυτό δείχνουν τα πράγματα. Έχουμε μπει σε μια δύσκολη καμπή της ελληνικής ιστορίας όπου όλες οι δραστηριότητες, με τον πρωτογενή τομέα να

κυριαρχεί, θα περάσουν από δύσκολες συνθήκες για να επαναπροσδιοριστεί η μετέπειτα πορεία.

Ε: Αυτή την περίοδο που έχετε ολοκληρώσει τα δύο αυτά συγγραφικά σας έργα, ενδέχεται να ασχοληθείτε με κάτι εντελώς καινούργιο -πέραν της εξέλιξης του δεύτερου βιβλίου σας που προαναφέρατε- επιπέδου αντίστοιχου των δύο προηγούμενων βιβλίων; Έχετε κάποιο επόμενο βιβλίο στο μυαλό σας; Και αν ναι, θα σας ενδιέφερε ίσως να ασχοληθείτε με κάποιο άλλο είδος συγγραφής π.χ., Ιστορικά βιβλία;

Σ: Για ιστορικά όχι δεν ενδιαφέρομαι στην παρούσα φάση, αλλά το πεδίο που με προσελκύει και με συγκινεί είναι το κομμάτι που έχει να κάνει με την αυτοπραγμάτωση του ανθρώπου, με το πώς βρίσκει το σκοπό της ζωής του. Αυτός είναι ένας χώρος που θεωρώ ότι με γεμίζει και καθότι είμαι και σε μια ηλικία άνω των 50 ετών, βλέπω ότι πολλοί στην ηλικία μου, χάνουν την πίστη τους στη ζωή. Έχω αρχίσει και μελετώ τέτοια ζητήματα, δηλαδή τι κάνουμε, γιατί ήρθαμε σε αυτή τη ζωή και τι πρέπει να κάνουμε σε κάθε στάδιο που βρισκόμαστε. Είναι κάτι που μελετώ αυτό τον καιρό, αλλά το αν αυτό θα οδηγήσει να γράψω κι εγώ κάτι, δεν το ξέρω.

Ε: Εάν ναι πάντως, ευελπιστούμε να διαβάσουμε κάτι, γιατί ο λόγος που χρησιμοποιείτε δείχνει πυκνός και εμπειριστατωμένος. Γενικότερα κάνετε όνειρα για το μέλλον, τόσο σε επαγγελματικό-καλλιτεχνικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο;

Σ: Αυτό το οποίο επιχειρώ τα τελευταία χρόνια είναι να δημιουργήσω μια Ακαδημία, «Αγροτική Ακαδημία» την ονομάζω, η οποία θα είναι ένα εκπαιδευτικό κέντρο όπου όπως λέω χαρακτηριστικά, «θέλω να μαθαίνουμε αυτά που δεν ξέρουμε ότι πρέπει να ξέρουμε». Δηλαδή να αναδεικνύουμε τις λανθάνουσες γνωστικές ανάγκες των ανθρώπων, και να κάνουμε αναδιάταξη, επαναξιολόγηση και επαναπροσδιορισμό των προτεραιοτήτων και των αξιών. Και αυτό επιχειρώ εδώ και καιρό. Το όραμά μου είναι η «Αγροτική Ακαδημία».

Ε: Πόσο εύκολη ήταν για εσάς η συγγραφή των βιβλίων; Εμπειρείχε δυσκολίες ή προέκυψε αβίαστα;

Σ: Προέκυψε αβίαστα, είναι η συνέχεια της καθημερινότητάς μου.

Ε: Και τι άλλο είναι αυτό που σας γεμίζει στην καθημερινότητά σας και σας βοηθάει να συνεχίσετε το γράψιμο αλλά και τις δράσεις σας;

Σ: Η συνεχής αναζήτηση της αποστολής μου, είναι αυτό που με γεμίζει, δηλαδή το να βρω τι είναι αυτό το οποίο θα με οδηγήσει στην αυτοπραγμάτωσή μου.

Ε: Ποιος είναι ο τελικός κριτής της δουλειάς σας;

Σ: Ο κριτής του έργου μου είμαι εγώ ο ίδιος, ακριβώς διότι δεν είμαι επαγγελματίας

συγγραφέας με σκοπό τον βιοπορισμό. Αν αυτό που κάνω με γεμίζει και με ικανοποιεί, σημαίνει ότι βρίσκεται προς την κατεύθυνση της αποστολής μου.

Ε: Θα θέλατε να στείλετε ένα μήνυμα στους αναγνώστες των βιβλίων σας, που θα σας γνωρίσουν καλύτερα και ως συγγραφέα μέσα από την συνέντευξή σας, κατά τη διάρκεια του Συμποσίου των Συγγραφέων της Αργολίδας, το οποίο θα πραγματοποιηθεί σε λίγους μήνες;

Σ: Θα ήθελα να τους πω ότι εάν δεν επαναφέρουμε τις θεμελιώδεις κοινωνικές αξίες που είναι η αλληλεγγύη και η δικαιοσύνη δεν μπορεί να προχωρήσει με τη σειρά της η συλλογικότητα, όπου μόνο μέσα από αυτήν υπάρχει πραγματική ποιότητα ζωής και εξέλιξης του ανθρώπου.

Ε: Κλείνοντας, θα ήθελα από εσάς μια ευχή. Αν είχατε βήμα, φωνή σε όλο τον κόσμο τι θα θέλατε να ευχηθείτε;

Σ: Η ευχή η μόνιμη και η σταθερή που εκπέμπει η ψυχή μου, είναι να αντιληφθούμε ο καθένας την αποστολή του ως μέρος μιας συλλογικότητας, ενός οργανισμού που δεν έχει σύνορα, ούτε χρονικά, ούτε χωρικά. Αν νιώθουμε έτσι, δεν θα θέλουμε να προκαλούμε πόνο και αδικία στο διπλανό μας, διότι θα είναι σαν να το κάνουμε σε μας.

Ε: Κ. Καχριμάνη σας ευχαριστώ πολύ για την τιμή να παραχωρήσετε αυτή τη συνέντευξη που θα αξιοποιηθεί απ' το πανεπιστήμιό μας στο έπακρον, και σας εύχομαι από καρδιάς καλή επιτυχία, δύναμη και παραγωγική συνέχεια στο συγγραφικό σας έργο, αλλά και στις ευρύτερες δράσεις σας αναφορικά με την γεωργία. Εγκάρδιες ευχές για το νέο έτος που μπαίνει σε λίγες μέρες, το οποίο ας είναι δημιουργικό, ειρηνικό κι ευτυχισμένο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

Από τα επεξεργασμένα στοιχεία που προηγήθηκαν, προκύπτει ότι ο συγγραφέας Σπύρος Καχριμάνης αποτελεί όχι απλά μια φυσιογνωμία που ασχολείται με τη διοίκηση αγροτικών ενώσεων και συνεταιρισμών στην Ελλάδα, αλλά η δράση του είναι κάτι παραπάνω από σημαντική, καθώς έχει συμβάλλει πολλάκις στο να αναδειχθούν οι αξίες της γεωργίας για την οικονομία και την κοινωνία στο σύνολό της. Δεν ασχολείται απλά με την ύπαιθρο, αλλά πρόκειται ένα πρόσωπο ευαισθητοποιημένο, ενημερωμένο, ενεργοποιημένο και κινητοποιημένο πάνω σε ζητήματα περιβαλλοντικής πολιτικής και αγροτικής επιχειρηματικότητας. Πολυπράγμων, δραστήριος και ικανός με ό,τι καταπιάνεται, είναι ένας από τους ανθρώπους με μακρά δραστηριότητα στο χώρο της Ελληνικής γεωργικής επιχειρηματικότητας. Καταπιάνεται με έργα και δράσεις αναδιοργάνωσης της γεωργίας, και επιδιώκει με πυγμή και αδάμαστη θέληση να θέσει τα θεμέλια για την ανασύνταξη της Ελληνικής υπαίθρου. Κάνει όνειρα για μια «Αγροτική Ακαδημία» η οποία αν υλοποιηθεί, θα αποτελέσει την πρώτη πανελλαδική καινοτομία, στην κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των Ελλήνων γεωργών.

Μέσα από την συνέντευξη αλλά και τα ίδια τα χειρόγρατά του, προέκυψε πως παρότι αποτελεί συν τοις άλλοις μια πολιτική φυσιογνωμία, πηγαίνει εντούτοις κόντρα στον ασυνάρτητο πολιτικό λόγο και επιστρέφει στη ρίζα των προβλημάτων, αφενός συνθέτοντας λύσεις αγροτικής και περιφερειακής πολιτικής και παρουσιάζοντας προτάσεις για τον επανασχεδιασμό της, και αφετέρου προβάλλοντας δομημένα επιχειρήματα για τρόπους βελτιστοποίησης των ικανοτήτων των αγροτών και προτάσεις συγκεκριμένου πλάνου επιτυχίας των νέων που επιδιώκουν να ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα. Προτάσσει ξεκάθαρα τις αντιλήψεις του σχετικά με την γεωργία και την επιχειρηματικότητα θεωρώντας πως η ελληνική γεωργία έχει συμβάλει με πολλούς τρόπους στη γενικότερη ανάπτυξη της χώρας -ως ένας από τους βασικούς τομείς της οικονομίας- και πως η επιχειρηματικότητα αποτελεί μια διαδικασία σύλληψης μιας νέας ιδέας που την χαρακτηρίζει η σκοπιμότητα του κέρδους, η ανάληψη ρίσκου και η ενσωμάτωση μιας τουλάχιστον καινοτομίας. Στρέφεται κατάφωρα εναντίον του λαϊκισμού των εκάστοτε κυβερνήσεων οι οποίες ευνουχίζουν την αγροτική επιχειρηματικότητα. Επισημαίνει απροκάλυπτα το κεντρικό έλλειμμα του Ελληνικού Υπουργείου γεωργίας, το οποίο ποτέ δεν έθεσε παραγωγικούς και εμπορικούς στόχους, ποσοτικά και ποιοτικά μετρημένους. Θέτει επίσης τις προϋποθέσεις για την δημιουργία ενός παραγωγικού οργανισμού, επεξηγεί τη σημασία των οικονομικών κλίμακας,

συμβουλεύει αναφορικά με την επαύξηση της διαπραγματευτικής δύναμης των αγροτών-επιχειρηματιών μέσω των ισχυρών συνεταιρισμών και επιπροσθέτως καταδεικνύει τις ελλείψεις της χώρας μας σε έλεγχο της διαφθοράς και σε κίνητρα. Και επειδή τα μεγάλα προβλήματα απαιτούν και μεγάλα προτάγματα, θέτει ξεκάθαρα τις προτεραιότητες-προϋποθέσεις για την ευημερία της Ελληνικής γεωργίας, οι οποίες συνιστούν ένα πολύ συγκεκριμένο μίγμα τριών συνιστωσών, που περιλαμβάνουν: α) μετρήσιμους στόχους, αξιολόγηση, επανασχεδιασμό, β) ισχυρούς συνεταιρισμούς και γ) αποκατάσταση της νομιμότητας και πάταξη της διαφθοράς από το γεωργικό σύστημα.

Η συζήτησή μου με τον συγγραφέα αποτέλεσε μια ευκαιρία για να έρθω πιο κοντά στην απερίγραπτη κατάσταση που χαρακτηρίζει τον πρωτογενή τομέα της Ελλάδας, σε συνάρτηση με τους υπόλοιπους παράγοντες που στοιχειοθετούν την ανάπτυξη μια χώρας, οι οποίοι δεν είναι άλλοι από το περιβάλλον, το ανθρώπινο δυναμικό και την δημόσια διοίκηση. Αντιλήφθηκα λοιπόν πως η αναποτελεσματικότητα που χαρακτηρίζει τη σχετιζόμενη με τον έλεγχο νομοθεσία, συντελεί σε σημαντικό βαθμό στην αναποτελεσματική λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και συνακόλουθα υποθάλλει τον πρωτογενή τομέα στο σύνολό του. Έτσι προκύπτουν σοβαρά προβλήματα διεθνούς ανταγωνιστικότητας της γεωργικής παραγωγής. Ο ίδιος ο συγγραφέας δεν αποδίδει το αγροτικό πρόβλημα της χώρας ούτε στην έλλειψη πόρων, ούτε στην έλλειψη επιχειρηματικών ιδεών και ευκαιριών, αλλά πρωτίστως στην έλλειψη ενός «πρακτικού, κατανοητού και επιθυμητού από τις αγροτικές κοινωνίες, αγροτικού οράματος». Με άλλα λόγια θεωρεί ως ρίζα του προβλήματος την νοοτροπία, τον καθοριστικότερο παράγοντα για μια οικονομική δραστηριότητα. Πρόκειται για ένα πρόβλημα που δεν αλλάζει από τους αγρότες, οι οποίοι παραμένουν εγκλωβισμένοι σε αναποτελεσματικές διαδικασίες και εκτεθειμένοι στις άγριες διαθέσεις των εμπόρων, αλλά από την κεντρική πολιτική της χώρας. Όλα αυτά τα χρονίζοντα προβλήματα και οι «σταθερές» στον τρόπο άσκησης της αγροτικής πολιτικής, δημιουργούν εύλογες ανησυχίες για τις μακροπρόθεσμες προοπτικές της.

Ο Σπύρος Καχριμάνης στα βιβλία του, θέτει με σύγχρονους όρους το «αγροτικό ζήτημα». Με την «ολιστική» του προσέγγιση (παραγωγή, κατανάλωση, περιβάλλον, αγρότες, ευρωπαϊκή διάσταση, διεθνείς σχέσεις, κ.ά.), δεν αρκείται απλά στην παράθεση των υποτυπωδών διαστάσεων του θέματος (αιτίες, συνέπειες, κ.τλ.), αλλά καταθέτει εναλλακτικές προτάσεις, επιχειρηματολογώντας με «όρους κοινωνίας». Μια τέτοια συζήτηση γύρω από τα «αγροτικά» κρίνεται επιτακτική, και επ' ουδενί δεν αποτελεί ελάσσονος σημασίας πρόβλημα. Άλλωστε είναι τοις πάσι γνωστό πως η βιώσιμη γεωργία αποτελεί προϋπόθεση και για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου, στο πλαίσιο μιας

οπτικής πολύ ευρύτερης από τη στενή «τομεακή» (Martinós et al., 2003). Η γεωργία έχει τις δυνατότητες να μετατραπεί σε κινητήριο μοχλό γενικότερης ανάπτυξης, με τις ποιοτικά υψηλής στάθμης εκροές της προς τους άλλους κλάδους, σε μια εποχή που οι καταναλωτικές απαιτήσεις και τα νέα διαιτολογικά πρότυπα αυξάνουν συνεχώς το ειδικό τους βάρος στον κλάδο των τροφίμων. Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα να προσφέρει συμπληρωματικό εισόδημα σ' έναν μεγάλο αριθμό νοικοκυριών και να συμβάλει καθοριστικά στη διατήρηση των φυσικών πόρων και της περιβαλλοντικής ισορροπίας (Καρανικόλας, κ.ά., 2008). Επιπλέον, ο αγροτικός τομέας εκτός από την παραγωγή προϊόντων και όρους ζωής των αγροτών, συνδέεται άμεσα με την προστασία του περιβάλλοντος, τη διατήρηση του κοινωνικού ιστού της υπαίθρου, τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, κ.ά.

Με αυτά τα δεδομένα και κάνοντας έναν απολογισμό της ισχύουσας αγροτικής πραγματικότητας, θα διαπιστώναμε πως σήμερα υπάρχει «μεγάλη απόκλιση ανάμεσα στη ρητορική και πρακτική της αγροτικής πολιτικής», και κάτι τέτοιο «αντανακλά την έλλειψη πολιτικής βούλησης για ουσιαστική αναγνώριση του «πολυλειτουργικού» ρόλου της γεωργίας και κατά προέκταση για την αποτελεσματική στήριξή της» (Νικολαΐδης, Ε. 2010).

Επιπρόσθετα, η συνέντευξη έδωσε το εναρκτήριο λάκτισμα για περαιτέρω γόνιμες διαπιστώσεις. Πρώτον για το ότι πρέπει να ξεφύγουμε από την μικροπολιτική, τον τακτικισμό, και τον οικονομισμό. Έπειτα για το ότι πρέπει να επαναφέρουμε στην κεντρική σκηνή μια πιο γόνιμη αγροτική πολιτική με κεντρικό πυρήνα και βάση της την ηθική. Και αυτό διότι η πολιτική σε συνδυασμό με την ηθική αποτελούν μείζονα αυτοδύναμα στοιχεία, που στον βαθμό που κατακτώνται από ένα κράτος είναι σε θέση να λειτουργήσουν δραστικά, επιλύοντας πολλά δυσεπίλυτα οικονομικά προβλήματα. Ακολούθως γεννιέται η επιτακτική ανάγκη για καινοτομίες και δράσεις ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της αύξησης της παραγωγικότητας και του εκσυγχρονισμού της Ελληνικής γεωργίας. Επιπλέον, κατέστη προφανές ότι η συνέχιση των όποιων θετικών επιδόσεων της Ελληνικής γεωργίας, θα εξαρτηθεί, εκτός των άλλων, από επιχειρηματικές οργανώσεις με βάση τους κανόνες της αγοράς και από άτομα κατάλληλα: αγρότες με γνώσεις γύρω από το περιβάλλον και τη γη που να τους χαρακτηρίζει ο επαγγελματισμός, ικανούς ανθρώπους στη δημόσια διοίκηση, λειτουργικούς συνεταιρισμούς που να επιτρέπουν στις δυνάμεις της αγοράς να οργανωθούν, καθώς και άρτιες υποδομές.

Αναγνωρίζουμε λοιπόν, πως νέοι στόχοι πρέπει να προστεθούν, όπως το ενδιαφέρον για το περιβάλλον, την ποιότητα και την ασφάλεια των προϊόντων και πάνω από όλα, τη στοχευμένη αγροτική ανάπτυξη. Αντιλαμβανόμαστε πως κάθε νέο βήμα προς τα εμπρός απαιτεί συλλογικές μορφές οργάνωσης και δράσης, μια παραγωγή που δεν αρκείται πια να

«καταναλώνει» το φυσικό και κοινωνικό κεφάλαιο της χώρας, αλλά ζητάει περισσότερες εισροές σε έρευνα και γνώσεις και μια δραστηριότητα επαγγελματική, κοινωνική, πολιτική. Η αναγνώριση του «πολυλειτουργικού» ρόλου της γεωργίας είναι εκείνη που θα δώσει τη δυνατότητα επανεξέτασης των κριτηρίων αξιολόγησης του αγροτικού τομέα με αναπτυξιακά-κοινωνικά-περιβαλλοντικά κριτήρια. Απομένει λοιπόν να εκφραστούν τα σχήματα που θα εκφράσουν αυτές τις νέες αναγκαιότητες. Ζητούμενο εξακολουθεί να παραμένει η υπέρβαση των διαρθρωτικών προβλημάτων της ελληνικής γεωργίας.

Ο Σπύρος Καχριμάνης είναι εκείνος που παραθέτει λιτά, έξυπνα, στοχευμένα και απερίφραστα, τους βασικούς άξονες μιας βιώσιμης εναλλακτικής αγροτικής πολιτικής. Αφετηριακό του σημείο είναι ο επαναπροσδιορισμός της θέσης και ρόλου του αγροτικού τομέα, η διαφύλαξη του φυσικού πλούτου και του δημόσιου χαρακτήρα του, η αειφόρος γεωργική παραγωγή και εξέλιξη των αγροτών σε οργανωμένους επιχειρηματίες. Προτάσσει την αναγκαιότητα αποεμπορευματοποίησης της παραγωγής τροφίμων, και τοποθετείται σχετικά με την ενίσχυση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης στην οικονομία και ειδικά στην τοπική και αγροτική ανάπτυξη. Ακούγονται απόψεις καταλύτες, αναφορικά με το σύνθετο ρόλο του αγροτικού τομέα. Πρόκειται αναντίρρητα για μια σημαντική προσφορά που εμπλουτίζει τη βιβλιογραφία και αξίζει η ανάγνωση και πολύπλευρη αξιοποίησή της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αβραμίδης, Η. & Καλυβά, Ε. (2006). *Μέθοδοι Έρευνας στην Ειδική Αγωγή : Θεωρία και Εφαρμογές*, Αθήνα: Παπαζήση.
- Breakwell, G. (1995) *Η Συνέντευξη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Cohen, L., & Manion, L. (1994) *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Dunn, K. (2000) *Interviewing*, στο Hay, I. (Επίμ.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. South Melbourne: Oxford University Press.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- Καρανικόλας, Π., Ζωγραφάκης, Στ. και Ν. Μαρτίνοσ (2008). Εισοδηματικές αποκλίσεις και επίπεδα ευημερίας αγροτικών και μη αγροτικών νοικοκυριών, στο: Κριμπάς, Κ. και Λ. Λουλούδης (Επιμ.) *Ελληνική Γεωργία και Αγροτική Πολιτική*, Έκδοση Ακαδημίας Αθηνών, Αθήνα.
- Κυριαζή, Ν. (1998). *Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων και τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις.
- Kvale, S. (1996). *InterViews, An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Martinos N., Goussios Y., Karanikolas P. (2003). Rediscovering the Countryside: from the Externalities of Mass Production to the Development of Survival Practices – Social and Economic Aspects, in Koutsouris A. (Ed.): *Innovative Structures for Sustainable Development of Mountainous Areas*, Proceedings of the ‘ISDEMA’ International Conference, Commission of the European Communities.
- Mishler, E.G. (1996). *Συνέντευξη Έρευνας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Νικολαΐδης Ε., (2010). *Η ελληνική γεωργία στο παγκόσμιο αγροτροφικό σύστημα*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Smith, J.K. (1990). *The nature of social and educational inquiry: empiricism versus interpretation*. Norwood, NJ: Ablex.
- Stewart, C.J. και Cash, B.W. (1991). *Interviewing, Principles and Practices*. Dubuque: Wm. C. Brown Publishers.
- Φίλιας, Β. (1993). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τεχνικές των κοινωνικών ερευνών*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg